

Lokalitetsnr:	0501	Eierforhold:	
Lokalitetsnavn:	Vandug/Østereng	Krets:	Mysen
Objekt/område:	nærrekr.omr.	Areal:	ca. 200 daa.
Gnr./bnr.:	51/10	ØK:	CT 037-5-3

Objekt/områdebeskrivelse:

Vandug/Østerengskogen ligger NV for Mysen sentrum i kanten til boligbebyggelsen i Mysen. Området er i nord avgrenset av nyere boligbebyggelse, i øst mot eldre boligbebyggelse. Sørøver grenser området til Mysenelva med tilhørende dyrkingsarealer. I vest fortsetter skogen i det storslåtte ravinekompleks sør for Monaryggen og langs Mysenelva vestover i Narvestaddalen.

Landskapsformasjonene i skogen er tydelig preget av bekkenes erosjons. De karakteristiske trekkene ved ravinelandskapet med bekker rennende i dype daler kommer tydelig fram.

Grandominerer i skogen. Langs bekkedragene fortrenses grana, lauvskog dominerer. Vegetasjonen i skogen er generelt frodig. Langs NSB's østre linje og langs grusvegen fra Monaryggen til Folkenborg finnes rester etter gamle beitearealer og slåttenger. Gjengroingen varierer stort mellom områdene.

Dyrelivet er relativt rikt. Det er satt opp en rekke fuglekasser.

Skogen rommer en rekke stier, deriblant flere dyrestier. Partier langs Mysenelva fra renseanlegget ved Mysen sentrum vestover til Narvestaddalen er utsatt for en del utrasninger.

Tidligere og nåværende bruk:

Tidligere utnyttelse av skogarealene har vært beite, eng og hogst. I utkanten langs Mysenelva har de flateste områdene vært dyrka. Skogen har tidligere og blir i dag benyttet til turområder. Øvrig arealutnyttelse i dag er korn og skogproduksjon.

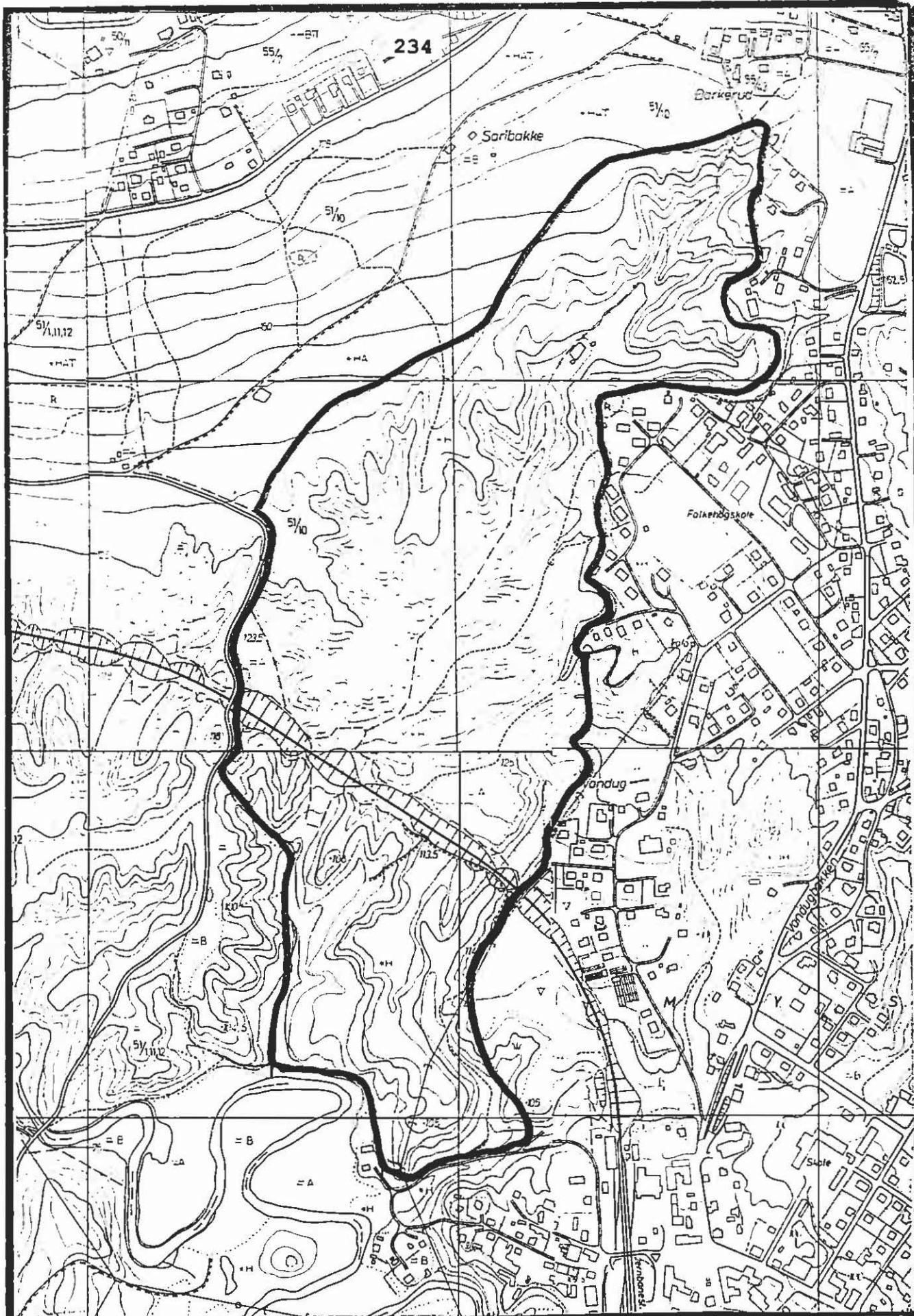
Tilstanden/objektstandard:

Standarden på skogen er generelt god. De kvartærgeologiske formasjonene er i sin naturlige form.

Nytteverdi:

Ravindalene er viktige biotoper for planter og dyr. Lokaliteten er et nærrekreasjonsområde til Mysen sentrum. Vandug og Østereng skog er del av et større ravinekompleks der de kvartærgeologiske kvaliteter er spesielt store.

Andre merknader:

LOK.NR.: 0501

MALESTOKK: 1:5000

LOK.NAVN.: VANDUG-ØSTERENG

EKVIDISTANSE: 5 M

KRETS: MYSEN

AREAL: CA. 200 DAA

Kommunen har utarbeidet en flerbruksplan over området der nærings- og naturinteresser er behandlet. Planen er utarbeidet av Per Dahlback og Egil Holme.

Bedømming:

Områdets betydning som nærrekreasjonsområde veier størst i bedømmelsen av lokaliteten. Lokaliteten er vurdert til gruppe II.

Skjøtsel:

Hindre store inngrep som kan forringe de kvartærgeologiske verdiene i skogen. Omtalte utraste stier bør restaureres. Plukkhogst er å foretrekke framfor flatehogst for å ikke skape for store forandringer på naturgrunnet i ravinedalene.

Fig. 32. Tursti i Vandug og Østreng skog. Området er et viktig nærrekreasjonsområde til Mysen.

Lokalitetsnr: 0502 Eierforhold: flere
Lokalitetsnavn: Opsahlåsen Krets: Mysen
Vardåsen
Område: Nærrekreasjonsomr. Areal:
Boligfelt
Gnr./Bnr.: 55/10, 56/60, 61, ØK: CT 037-5-3,4
54/36, 57/26, 56/1

Områdebeskrivelse:

Opsahlåsen ligger nord for Mysen sentrum. Åsen er en del av et større høydedrag som skiller Mysen sentrum fra områdene rundt Homstvet og E18. Granskog dominerer på åsen. Det meste av Opsahlåsen er i dag byggefelt.

Vardeåsen ligger lengre nord og er høyere enn Opsahlåsen. Åsen ligger 226 meter over havet. På toppen ligger en gammel borg. De nordligste delene av åsen er bebyggt.

Nåværende og tidligere bruk:

Tidligere funksjon har antagelig vært utmarksarealer og turområder for gårdene rundt åsen. Åsens funksjon som biotop for viltet med tilhørende jaktaktiviteter er redusert etter bebyggelsen. I dag fungerer området som nærrekreasjonsområde og boligfelt.

Tilstand:

Relativt god.

Nytteverdi:

Nærrekreasjon, kulturlandskap, leveområde for planter og dyr.

Andre merknader:

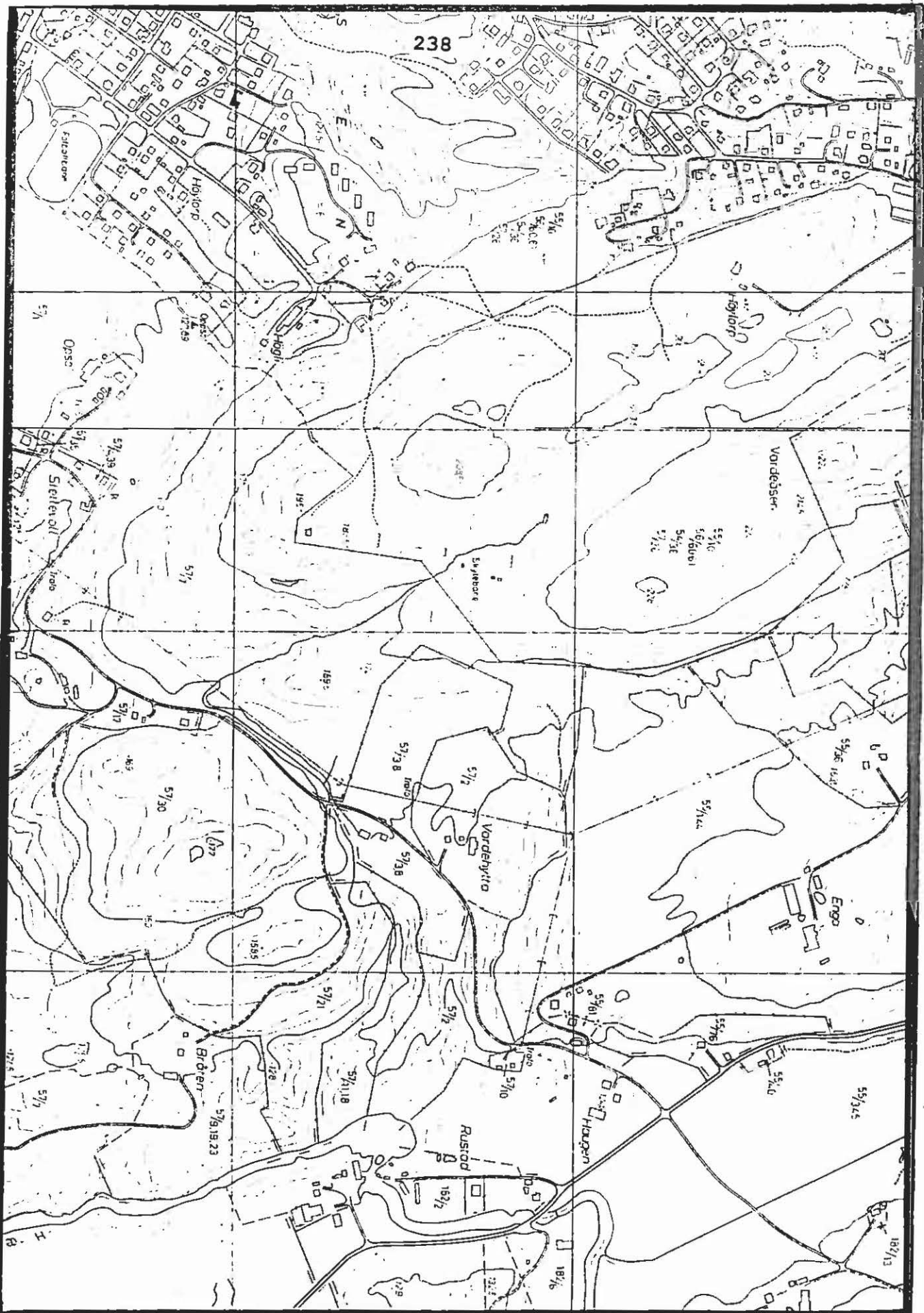
Trevegetasjonen rundt boligene/rekkehusene er fjernet i Opsahlåsen. Dette har ført til et sår i landskapet og helheten på det nevnte høydedraget er redusert. Farger kan ha en kamuflerende effekt på boligfelt som er plassert i åssider. Riktig fargevalg er derfor viktig bidrag til å redusere den visuelle eksponeringen av boligfeltet i åssider.

Bedømming:

Gruppe I. Området bør ikke bygges ut videre. For å beholde helheten på hele høydedraget bør det ikke bygges flere boliger i åsen.

Skjøtsel:

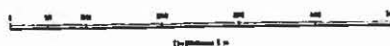
Arealene mellom bebyggelsen bør beplantes for at boligfeltet skal gli lettere inn i terrenget.

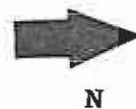
LOK.NR.: 0502

MÅLESTOKK:

LOK.NAVN.: OPSAHLÅSEN

KRETS: MYSEN

Lokalitetsnr.:	0503	Eierforhold:	
Lokalitetsnavn:	Kirkås	Krets:	Mysen
Område:	flyttblokk	Areal:	
Gnr./Bnr.:		ØK:	CT 037-5-3,4

Områe/objektbeskrivelse:

Kirkås ligger øst for Mysen sentrum. Flyttblokken ligger midt i et boligområde som er en ås i landskapet. Blokken er ca. 3 meter høy og 2 meter i diameter. Veggen i byggefeltet går rundt hele steinen. Det er en liten rasteplass ved steinen. På plassen står en benk og et bord. Rundt lokaliteten vokser det blandingsskog.

Nåværende og tidligere bruk:

I dag fungerer området rundt flyttblokken som lekeområde/rekreasjonsområde.

Tilstand/objektstandard:

Tilstanden på flyttblokken er god.

Nytteverdi:

Kvartærgeologisk og aktuell i undervisningsøyemed.

Andre merknader:

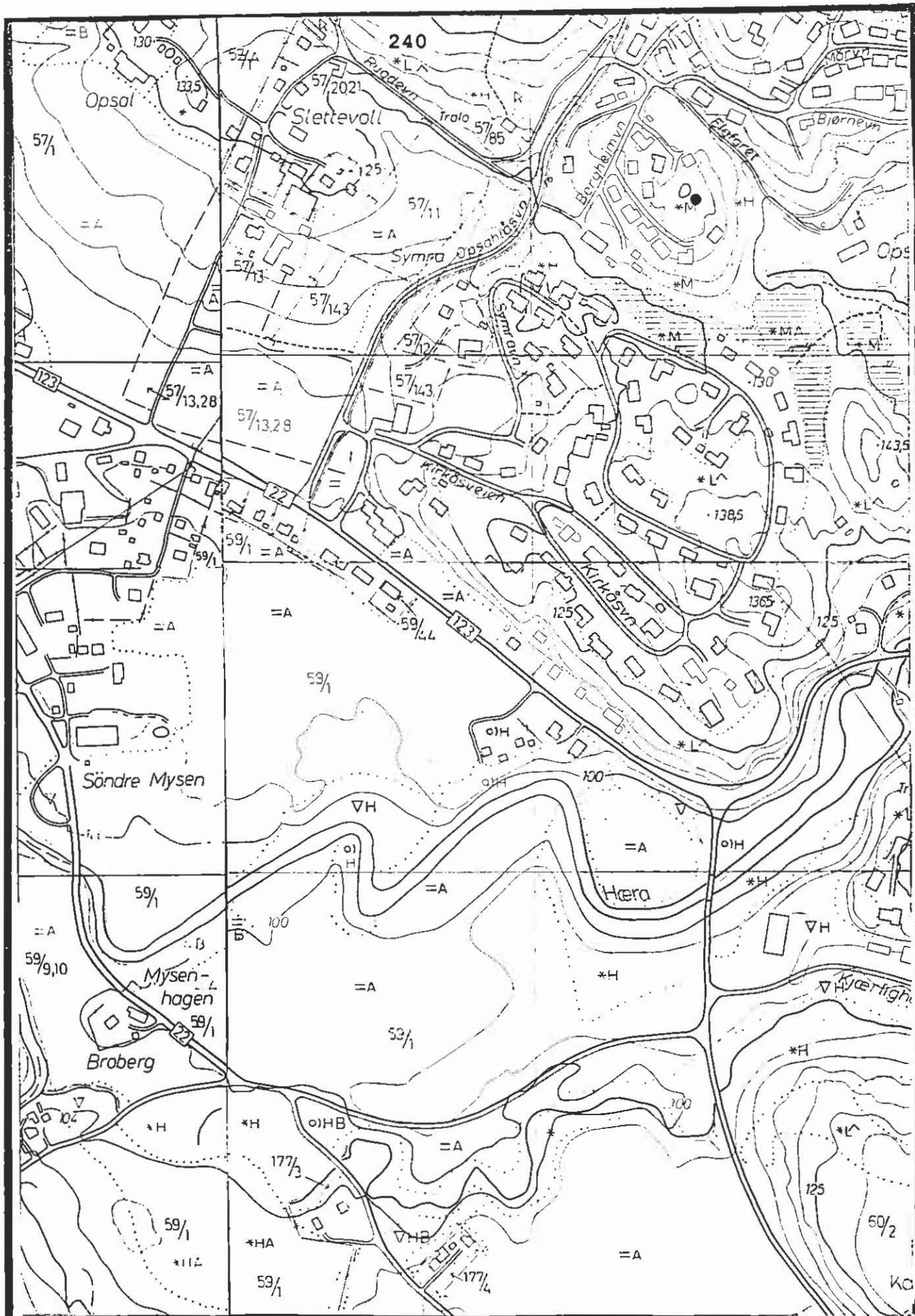
Flyttblokker er store moreneblokker som innlandsisen har plukket med seg under isavsmeltningen og som har blitt liggende igjen etter at isen har smeltet bort. Steinen kan ha blitt fraktet lengre og kortere avstander. Flyttblokkers opphavssted kan i enkelte tilfeller dokumenteres. I slike tilfeller blir blokkene kalt ledeblokker.

Bedømming:

Flyttblokken er et viktig spor fra kvartærgeologisk tid. Objektet er svært aktuelt i undervisningsøyemed. Lokaliteten er vurdert til arealer av høy kvalitet, gruppe I.

Skjøtsel:

Hindre inngrep som kan forringe kvalitene på lokaliteten. En plakat om flyttblokkens opprinnelse bør settes opp ved steinen.

LOK.NR.: 0503

MÅLESTOKK: 1:5000

LOK.NAVN.: KIRKÅS

EKVIDISTANSE: 5 M

KRETS: MYSEN

N

Lokalitetsnr.:	0504	Eierforhold:	M. Smeby
Lokalitetsnavn:	Spinnerifossen	Krets:	Mysen
Område:	foss	Areal:	
Gnr./Bnr.:	72/2,3, 72/5,	ØK:	CT 037-5-3

Område/objektbeskrivelse:

Spinnerifossen ligger i utkanten av Mysen sentrum. I sør krysser Folkenborgveien over Mysenelva som munner ut i Spinnerifossen. I øst grenser fossen mot blandingskog og bebyggelse. I vest er fossen avgrenset av gårdsvegen ned til Mustorpdalen.

Fossen munner ut i flere delta i nordvest. Langs elva dominerer større elv- og bekkeavsetninger.

Ved fossen ligger rester etter en gammel demning.

Nåværende og tidligere bruk:

Tidligere funksjon på fossen har vært kraftanlegg. Anlegget er i dag nedlagt, og vannet renner fritt gjennom fossen.

Andre funksjoner i tilknytning til Spinnerifossen er mølledrift, Stigen ullvarefabrikk og lakkfabrikk.

Tilstand/objektstandard:

Relativt bra.

Nytteverdi:

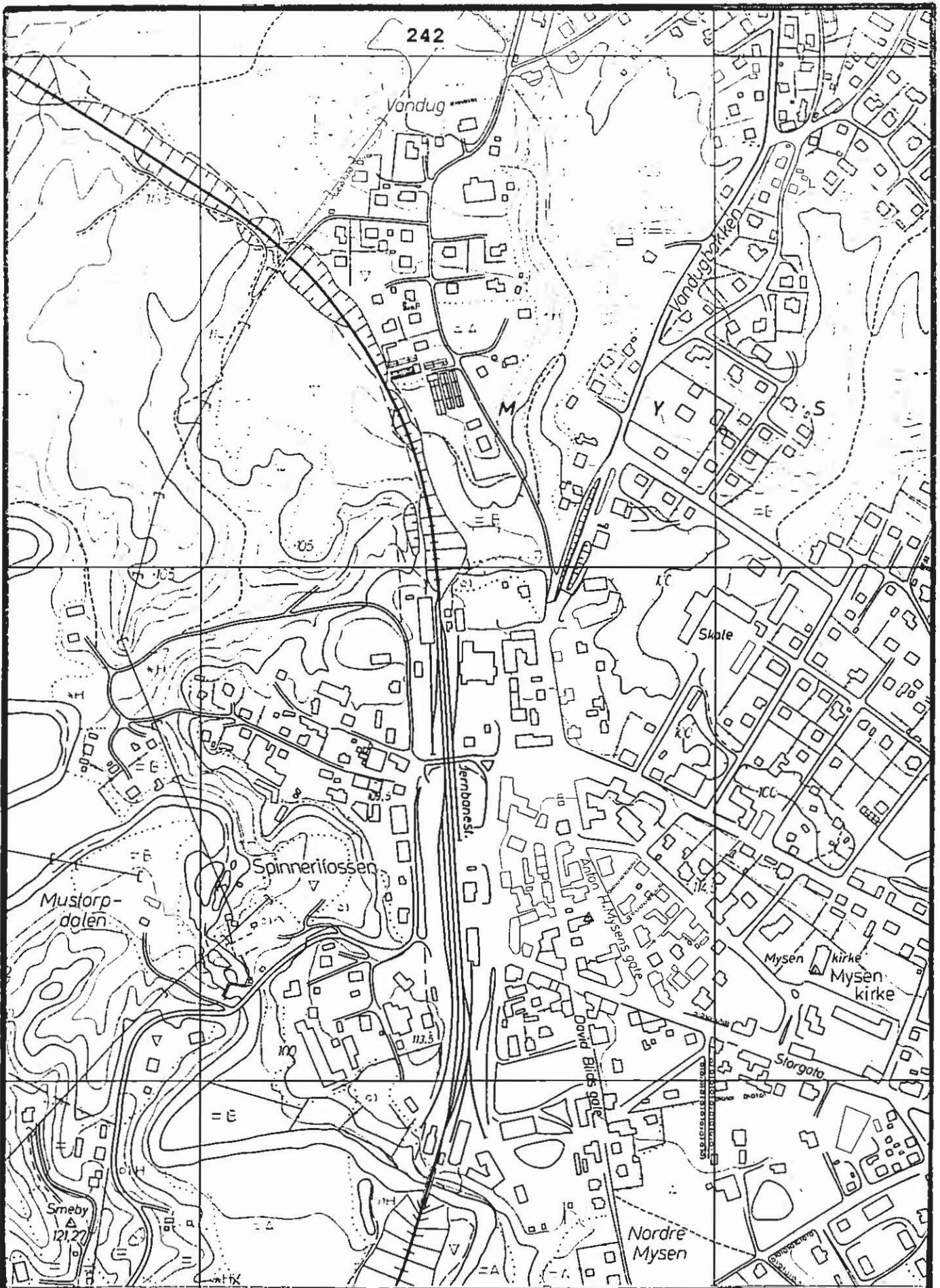
Kulturhistorie, kulturlandskap, undervisningsøyemed.

Andre merknader:

Historiske verdier er store.

Bedømming:

Lokaliteten er vurdert til gruppe III, etter kulturhistoriske verdier.

LOK.NR.: 0504

MÅLESTOKK: 1:5000

LOK.NAVN.: SPINNERIFOSSEN

EKVIDISTANSE: 5 M

KRETS: MYSEN

Lokalitetsnr: 0505	Eierforhold: Kommunen
Lokalitetsnavn: Mysen sentrum	Krets: Mysen
Objekt/område: furutrær	Areal:
Gnr./Bnr.:	ØK: CT 037-5-3

Objekt/områdebeskrivelse

To gamle furutrær står på en parkeringsplass i Mysen sentrum, dvs. i nordenden av Torggt, øst for brannstasjonen.

Trærne er omkranset av veger og hus. Det østlige treet har todelt stamme. Trærne vokser på grusdekke.

Nåværende og tidligere bruk

Trærne er rester etter gammel skog i Mysenområdet. I dag har trærne verdi som parktrær.

Tilstand/objektstandard

God

Nytteverdi

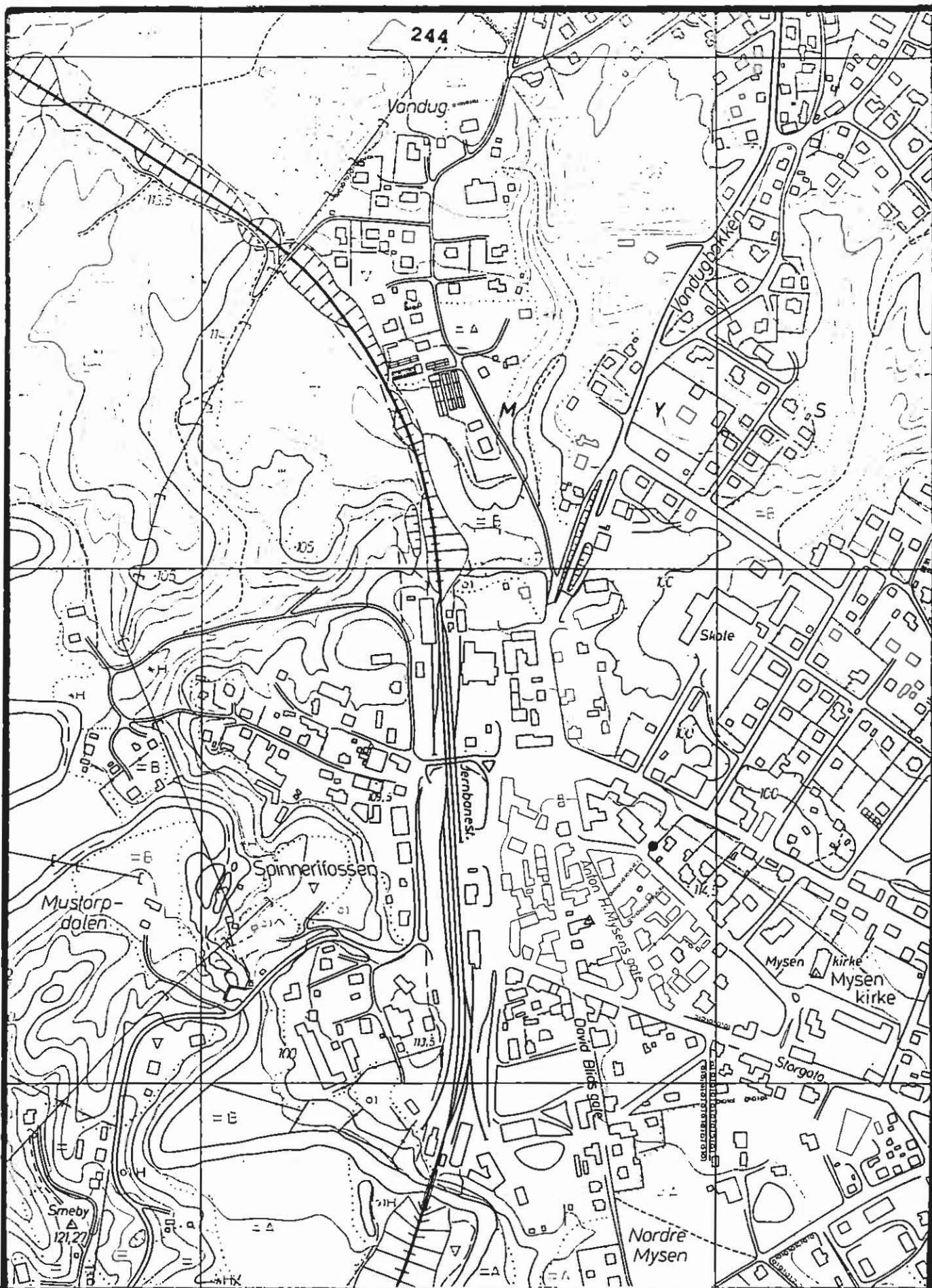
Berikende grøntelementer i et bypreget landskap.

Bedømming

Trærne har bevaringsverdi etter alderen og historien til trærne. Inngrep som kan forringe trærnes egenverdi bør ikke forekomme. Lokaliteten er vurdert til gruppe II.

Skjøtsel:

Trærne bør stelles og holdes vedlike.
Asfaltering inn til trærne bør ikke forekomme.

LOK.NR.: 0505

MALESTOKK: 1:5000

LOK.NAVN.: MYSEN SENTRUM

EKVIDISTANSE: 5 M

KRETS: MYSEN

Lokalitetsnr: 0506	Eierforhold: Kommune, privat
Lokalitetsnavn: Mysen kirke	Krets: Mysen
Objekt: kirke	Areal:
Gnr./Bnr.	ØK: CT 037-5-3

Område/objektbeskrivelse:

Mysen kirke ligger midt i Mysen sentrum, i østenden av Torggata. Kirken er omgitt av bebyggelse på alle kanter.

Mysen kirke er fra 1903 og er den yngste av bygdas kirker. Kirken er av tre og er oppført i reisverk. Bygningen er en langskipskirke med lavere og smalere sideskip på hver side. Øst og vest for kirken ligger to små kirkegårder. Flere løvtrær står spredt på kirkegården. Inngangspartiet til kirken vender ut mot Torggata.

Nåværende og tidligere bruk:

Kirke og kirkegård.

Tilstand/objektstandard:

Kirken og kirkegården er i god stand.

Nytteverdi:

Historie og kultur.

Andre merknader:

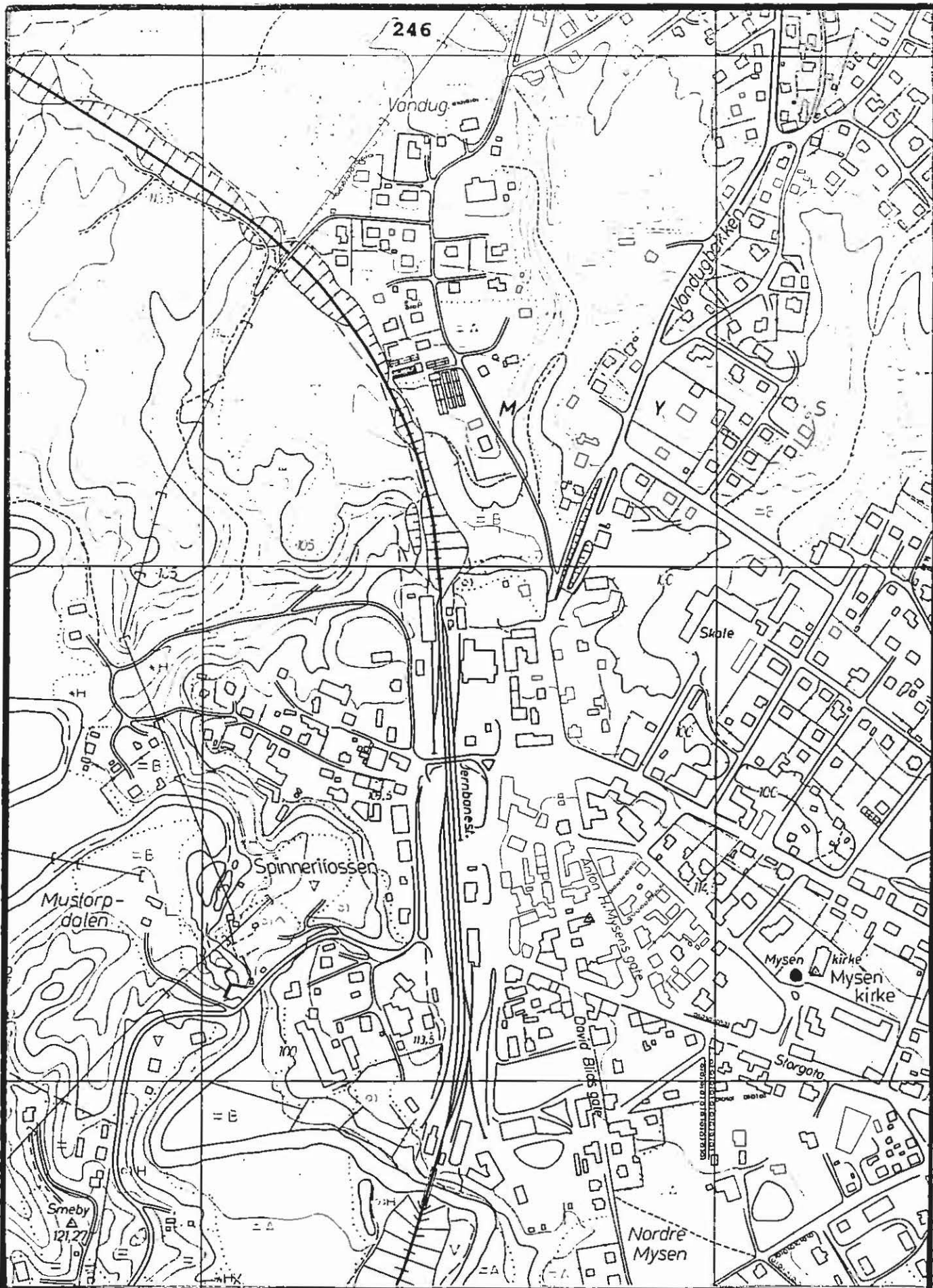
Kirken er tegnet av arkitekt Hjalmar Welhaven. Sognet ble utvidet etter krigen og dekker i dag det gamle sognet som tilhørte Mariakirken på Folkenborg.

Bedømming:

Kirker er bevaringsverdi i seg selv og har en sentral plass i kulturlivet. Lokaliteten er vurdert til gruppe I.

Skjøtsel:

Hindre inngrep som kan forringe kvaliteten på lokaliteten.

LOK.NR.: 0506

MALESTOKK: 1:5000

LOK.NAVN.: MYSEN KIRKE

EKVIDISTANSE: 5 M

KRETS: MYSEN

Lokalitetsnr: 0507 Eierforhold: I. Mysens'bo
Lokalitetsnavn: Nordre Mysen Krets: Mysen
Område: Allé og gårdsdam Areal:
Gnr./Bnr.: 230/1 ØK: CT 037-5-3

Område/objektbeskrivelse:

Mysen nordre ligger i sørkanten av Mysen sentrum. Mellom Davids Blids gate, Meieriveien, Storgata og Kapellveien. Inngangspartiet til gården er en bjørkeallé. Alléen er ca. 70 m. Sør for gården ligger en stor gårdsdam. Dammen er inngjerdet. Gårdsdammen er avgrenset av Kapellveien i sør. I vest grenser gården delvis til dyrka mark og bebyggelse. Tilgrensende arealer i nord og vest er Mysen sentrum.

Nåværende og tidligere bruk:

Gården fungerer i dag som tradisjonell gård med hovedvekt på kornproduksjon.

Tilstand/objektstandard:

Tilstanden på gårdsdammen og alléen er svært god.

Nytteverdi:

Biotoper for planter og dyr og berikende kulturlandskapselementer.

Andre merknader:

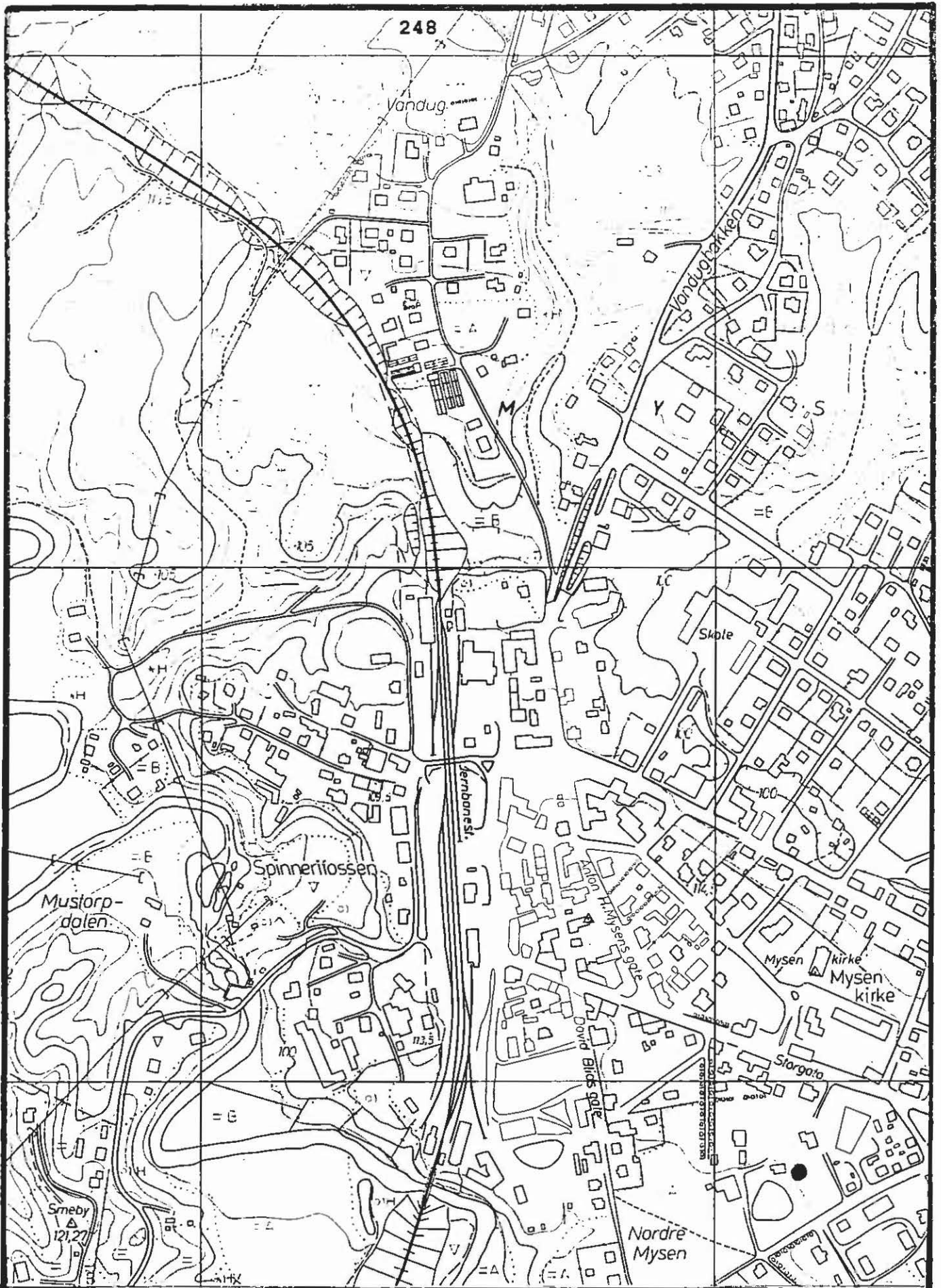
Nærmere omtale av byningene finnes i SEFRAK.

Bedømming:

Gruppe I, arealer av svært høy kvalitet. Kulturlandskapselementene har en viktig funksjon som biotoper for planter og dyr.

Skjøtsel:

Kulturlandskapselementene bør holdes ved like. Inngrep som kan forringe elementenes verdi bør ikke forkomme.

LOK.NR.: 0507

MALESTOKK: 1:5000

LOK.NAVN.: NORDRE MYSEN

EKVIDISTANSE: 5 M

KRETS: MYSEN

N

Lokalitetsnr:	0508	Eierforhold:	Aspestrand, Volden
Lokalitetsnavn:	Mysenbråten	Krets:	Mysen
Objekt/område:	turveg	Areal:	ca. 1,6 km
Gnr./Bnr.:	58/168, 65/2	ØK:	CT 036-5-1

Område/objektbeskrivelse:

Turvegen ligger i utkanten av tettstedet Mysen. Vest for vegen går NSB's Østre Linje. Nord for turvegen renner Mysenelva og i sør er området avgrenset av dyrka mark inntil Småbruvegen.

Vegen går gjennom blandingsskog og granskog. Ved brua der Kapellvegen passerer Mysenelva tar grusvegen av sørøstover og fortsetter gjennom skogen til Flaten. Vegen er tydelig og relativt bred i enkelte partier.

Nåværende og tidligere bruk:

I dag blir vegen brukt som alternativ veg og snarveg fra Mysen til Småbruvegen.

Tilstand/objektstandard:

God.

Nytteverdi:

Nærrekreasjonsområde og alternativ ferdselsvei for gående fra Mysen til Småbruvegen.

Andre merknader:

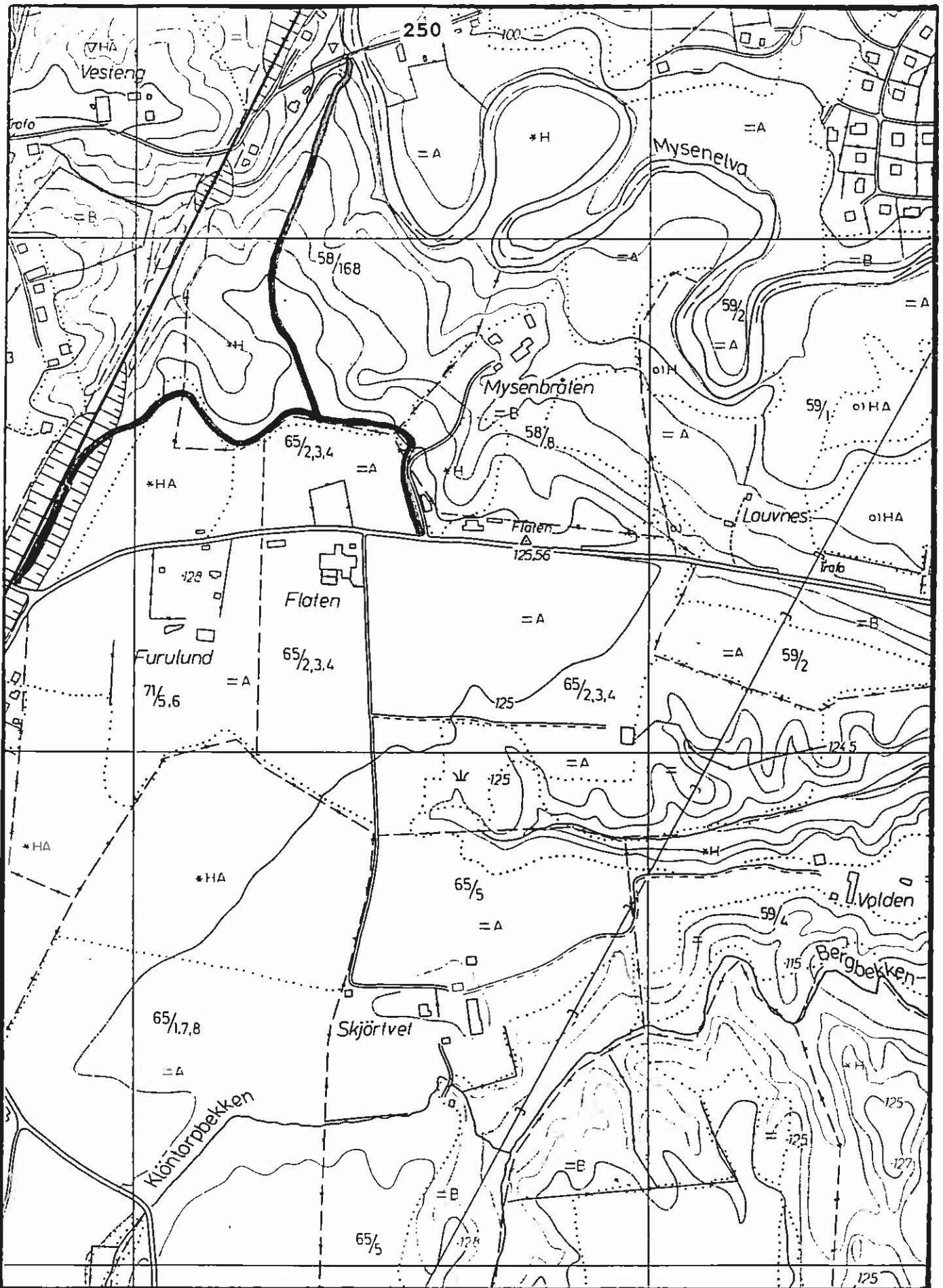
Ved sagbruket til Flaten i kanten til Småbruvegen vokser det nattfiol (PERS.MED. SKJØRTVEDTGÅRDEN). Objektene ble ikke funnet/registrert under inventeringen.

Bedømming:

Nærrekreasjonsområder har høy bevaringsverdi. Lokaliteten er vurdert til gruppe II.

Skjøtsel:

Rydding og vedlikehold av vegtraséen.

LOK.NR.: 0508

MALESTOKK: 1:5000

LOK.NAVN.: MYSENBRÅTEN

EKVIDISTANSE: 5 M

KRETS: MYSEN

AREAL: CA. 1,6 KM

N

Lokalitetsnr: 0509	Eierforhold: Kommunen
Lokalitetsnavn: Heggin	Krets: Mysen
Objekt/område: park og bygninger	Areal:
Gnr./Bnr.:	ØK: CT 036-5-1

Område/objektbeskrivelse:

Hegginbygningene ligger i utkanten av Mysen sentrum, i østre del. Nord for Heggingbygningene ligger en liten park med bjørketrær. Området består av gressplen med bjørketrær spredt i parken. Parken er omgitt av veger.

Selve Hegginbygningene ligger på en rekke sør for Storgata. Hegginbygningen benyttes til administrasjonslokaler for kommunen. En stor parkeringsplass ligger sør for bygningene. Bygningene som benyttes til skolebygninger er omkranset av skoleplass/lekeplass og gressplener med trær spredt og i grupper. Skolearealene er adskilt med et nettinggjerde fra parkeringsplassen.

Nåværende og tidliger bruk:

Bygningene blir brukt til administrasjonlokaler i kommunen og som skolebygninger.

Tilstand/objektstandard:

Tilstanden på bygningene og parken er svært god. Bygningene er arkitektonisk utmerkelsesverdie.

Nytteverdi:

Rekreasjonsområde, visuelle vakre innslag i tettstedet Mysen og bygningene har kulturhistoriske verdier.

Andre merknader:

På folkemunne blir sletteområdene rundt Heggin kalt "Måsan".

Arkitekt Sigurd Bentsen har utformet Hegginanlegget. Den arkitektoniske heheten er godt bevart.

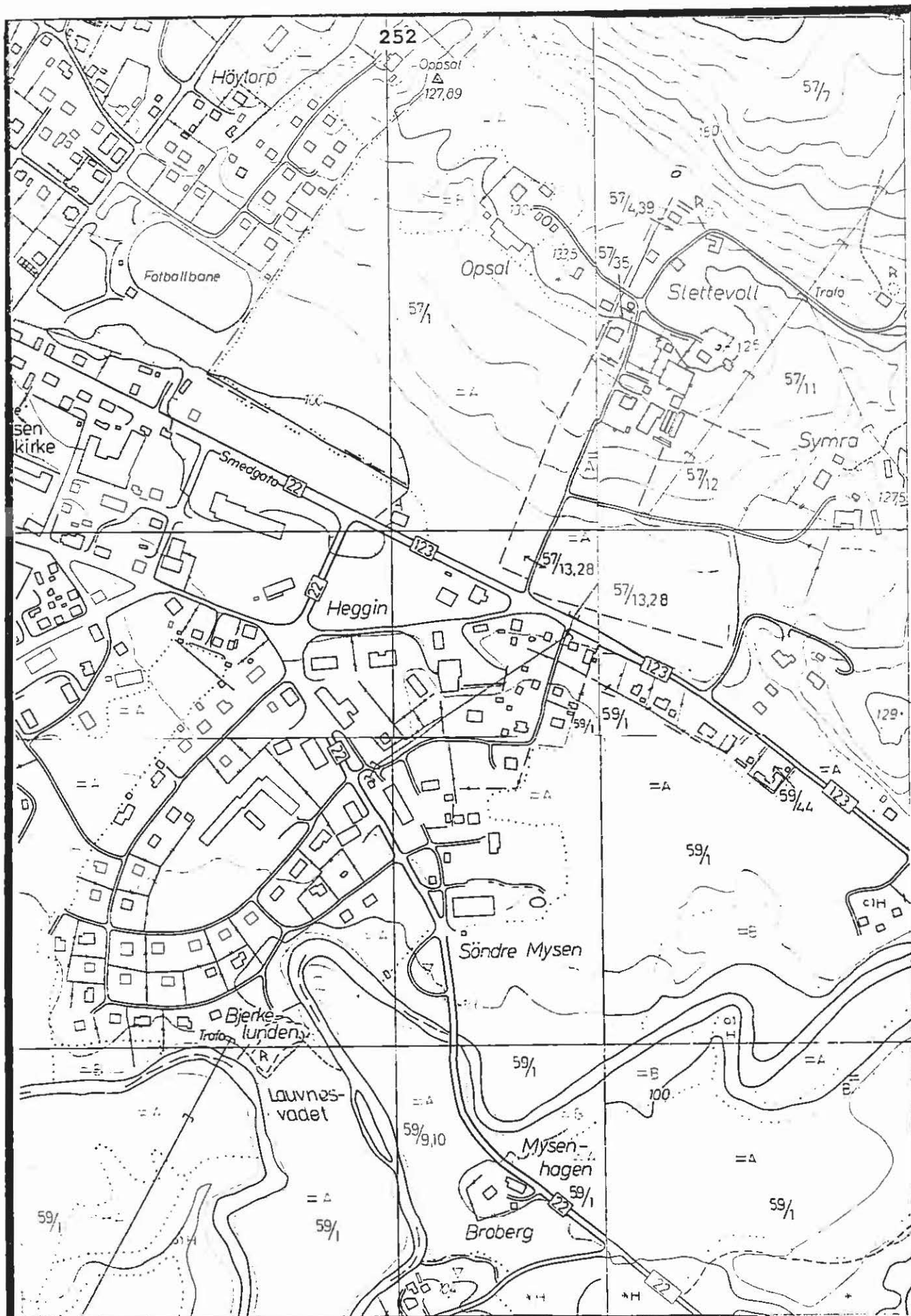
Hegginstrøket oppstod i forbindelse med kommunedelingen i 1920. Eidsberg herred stod da uten banklokaler og folkeskole og anlegget ved Heggin ble resultatet.

Bedømming:

Bygningene er et visuelt viktig innslag i tettstedet Mysen. Parken er et viktig rekreasjonsområde i et bypreget landskap. Lokaliteten er vurdert til arealer av svært høy kvalitet, gruppe I.

Skjøtsel:

Hindre inngrep som kan forringe lokaliteten. Det kan være aktuelt å plassere flere benker i parkområdet.

LOK.NR.: 0509

MÅLESTOKK: 1:5000

LOK.NAVN.: HEGGINN

EKVIDISTANSE: 5 M

KRETS: MYSEN

Lokalitetsnr: 0510	Eierforhold: Kommune, privat
Lokalitetsnavn: Småbruvegen	Krets: Mysen
Objekt: velvbru	Areal:
Gnr./Bnr. 59/2	ØK: CT 036-5-2

Objektbeskrivelse:

Ca. 1 km sør for Mysen sentrum går Småbruvegen over to gamle velvbruer. Nord for bruene renner Mysenelva. Bergbekken og Holmsbekken møtes ca. 50 meter sør for Holm gård og bekken renner videre under den vestre velvbrua og ut i Mysenelva. 50 m. øst for denne brua ligger en velvbru nummer to. Bekkeløpet på sistnevnte bru er noe uklar. Ut fra økonomisk kartverk er bekken delvis grøftet. Begge bruene er intakt i dag. Videre ca. 50-100 m sørøst ligger det rester etter nok en velvbru. Vegen har altså gått over flere bruer, derav navnet Småbruvegen.

De nevnte bekkene renner i et gammelt kulturlandskap med skog og åker om hverandre. Områdene langs bekkene er forholdsvis lite utsatt for større inngrep. Dette fører til at plante- og dyrelivet er relativt rikt.

Nåværende og tidligere bruk:

Bruene har tidligere og er i dag overgangsfelt over to par bekker.

Tilstand/objektstandard:

Svært god.

Nytteverdi:

Kulturhistorie, kulturlandskap og aktuell i forskning og undervisningsøyemed.

Andre merknader:

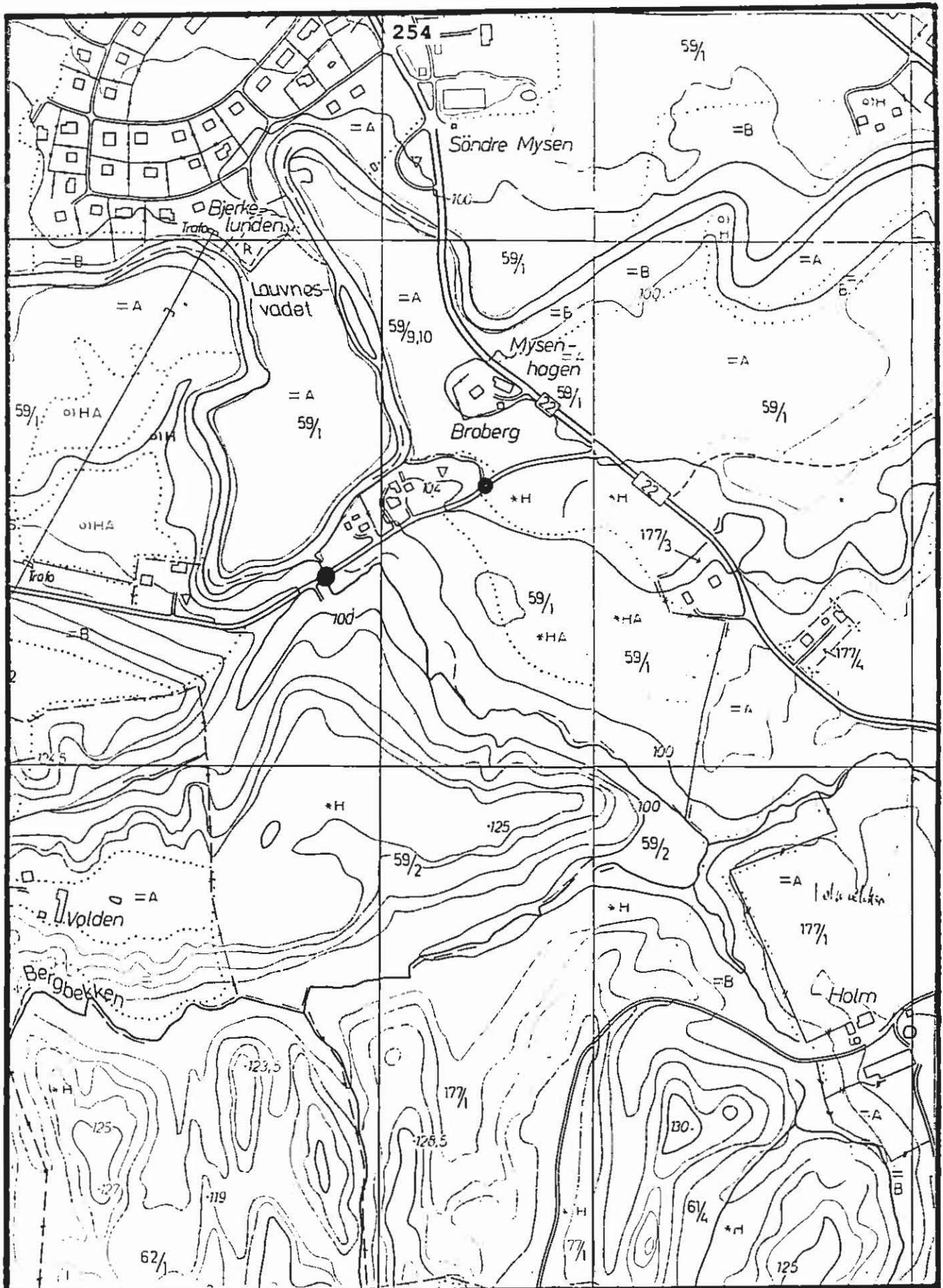
Partiet rundt velvbruene er et potensielt nærrekreasjonsområde for beboere i Mysen. De forholdsvis urørte partiene bør ikke utsettes for inngrep da de er viktige biotoper for plante- og dyreliv.

Bedømming:

Velvbruer er en sjeldenhet i kommunal sammenheng og inngrep som kan forringe objektene verdi bør ikke forekomme. Lokaliteten er klassifisert til arealer med svært høy bevaringsverdi, gruppe I.

Skjøtsel:

Holde brua ved like. Legge de mere til rette for allmennheten. Aktuelt å knytte området til et eventuelt turstinnett.

LOK.NR.: 0510

MÅLESTOKK: 1:5000

LOK.NAVN.: SMÅBRUVEGEN

EKVIDISTANSE: 5 M

KRETS: MYSEN

Lokalitetsnr: 0511 Eierforhold: Kommunen
Lokalitetsnavn: Bjerkelund Krets: Mysen
Objekt/område: friareal, gravhaug Areal:
Gnr./Bnr.: 59/1 ØK: CT 037-5-3

Område/objektbeskrivelse:

Bjerkelund ligger i utkanten av Mysen sentrum, i sørkanten av byggefeltet rundt Eidsberg ungdomsskole. NØ og SV for Bjerkelund meanderer Mysenelva. Sørøver er marka dyrka ned til elva.

Bjerkelund er en stor gressplen med større bjørketrær (15-20 stk.) i sørkanten. I denne delen er det flere gravhauger.

Det går en sti ned mot og langs elva på østsiden. Spor etter en hulvei finnes på lokaliteten.

Nåværende og tidligere bruk:

I dag benyttes Bjerkelund til aktivitetsområde for beboere i byggefeltet (fotballbane, lekeplass, akebakke).

Tilstand/objektstandard:

Svært god.

Nytteverdi:

Nærrekreasjonsområde. Gravhaugenes sentrale beliggenhet til ungdomskolen medfører at området er aktuelt i undervisningsøyemed.

Andre merknader:

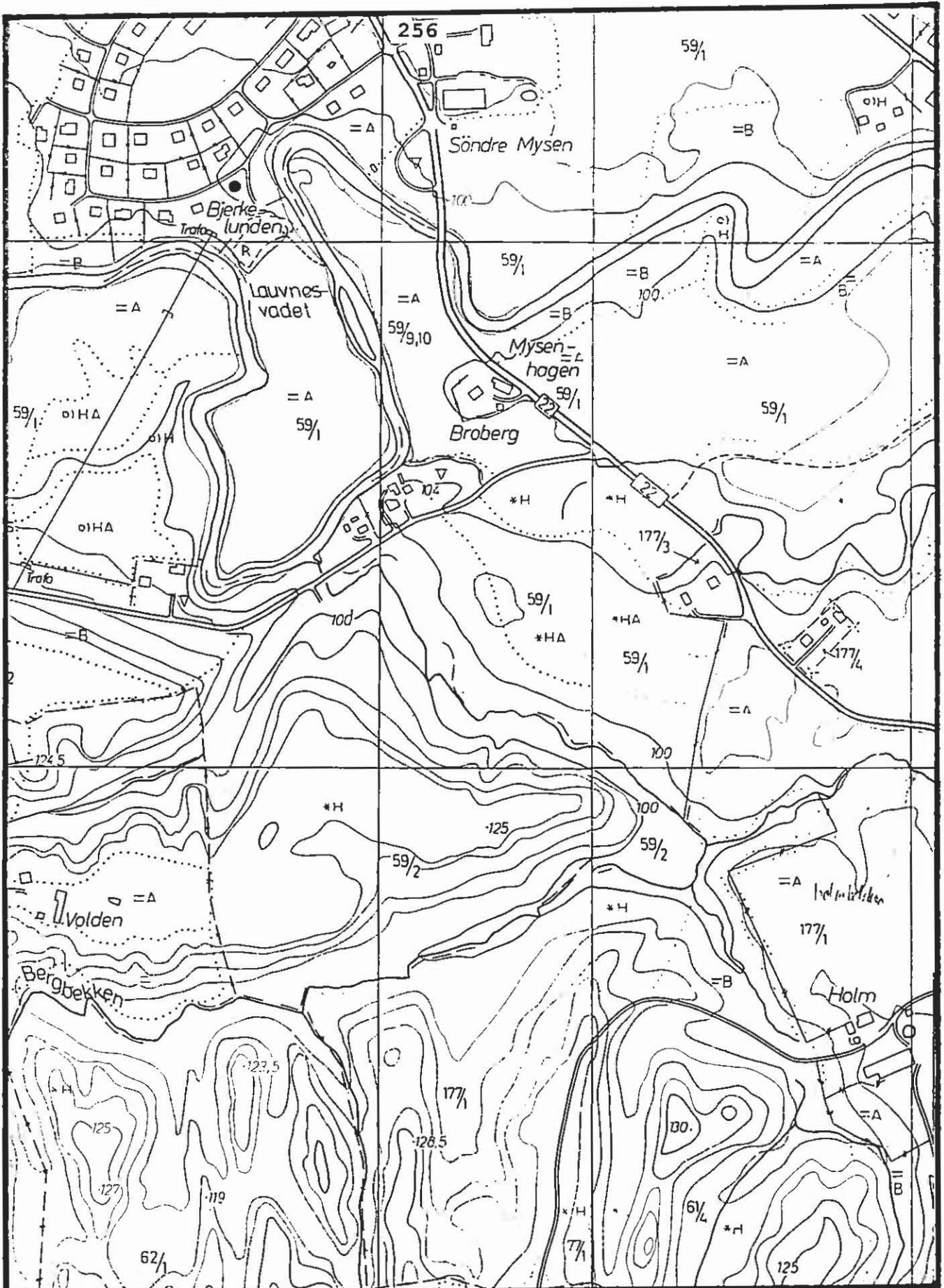
Området er brukt svært mye til fritidsareal for lokalbeboerne.

Bedømming:

Området har svært høy verdi som nærrekreasjonsområde. Området er sikret ved den bruken og beliggenheten det har i dag. Lokaliteten er vurdert til arealer av svært høy kvalitet, gruppe I.

Skjøtsel:

Jevnlig tilsyn og vedlikehold.

LOK.NR.: 0511

MÅLESTOKK: 1:5000

LOK.NAVN.: BJERKELUND

EKVIDISTANSE: 5 M

KRETS: MYSEN

Lokalitetsnr: 0512	Eierforhold: P.S. Narvestad
Lokalitetsnavn: Narvestad	Krets: Mysen
Objekt/område: gårdsdam	Areal:
Gnr./Bnr.: 73/1	ØK: CT 036-5-1

Område/objektbeskrivelse:

Narvestd gård ligger ca. 1 km sørvest for Mysen sentrum, ca. 700 m nord for Folkenborg museum. Gården er omkranset av dyrka mark på alle kanter. Veggen mellom Folkenborg museum og Monaryggen/E18 passerer på vestsiden av gården. Bygningene på østsiden av veggen danner et fint utformet tun, mens stabburet på østsiden er avskåret fra de øvrige bygningene. Vestenfor grusvegen ligger et stabbur.

Gårdsdammen ligger foran hovedbygningen inntil veggen på østsiden. Dammen på Narvestad skiller seg ut som en av de med vakrest utforming i kommunen. Rundt gårdsdammen er vegetasjonen svært frodig. Ender har sitt leveområde i og ved dammen. Tunet er ellers dominert av løvtrær spredt og i ansamlinger.

Nåværende og tidligere bruk:

Gården blir drevet intensivt med hovedvekt på kornproduksjon. Gårdsdammen fungerer som leveområde for ender, branndam, biotoper for planter og dyr, samt et visuelt vakkert innslag i et relativt flatt landskap.

Tilstand/objektstandard:

Generelt er tilstanden på gården god. Gårdsdammen er i svært god forfatning.

Nytteverdi:

Gårdsdammen er biotoper for planter og dyr. Kulturlandskapselement, tunanlegg, undervisningsøyemed.

Andre merknader:

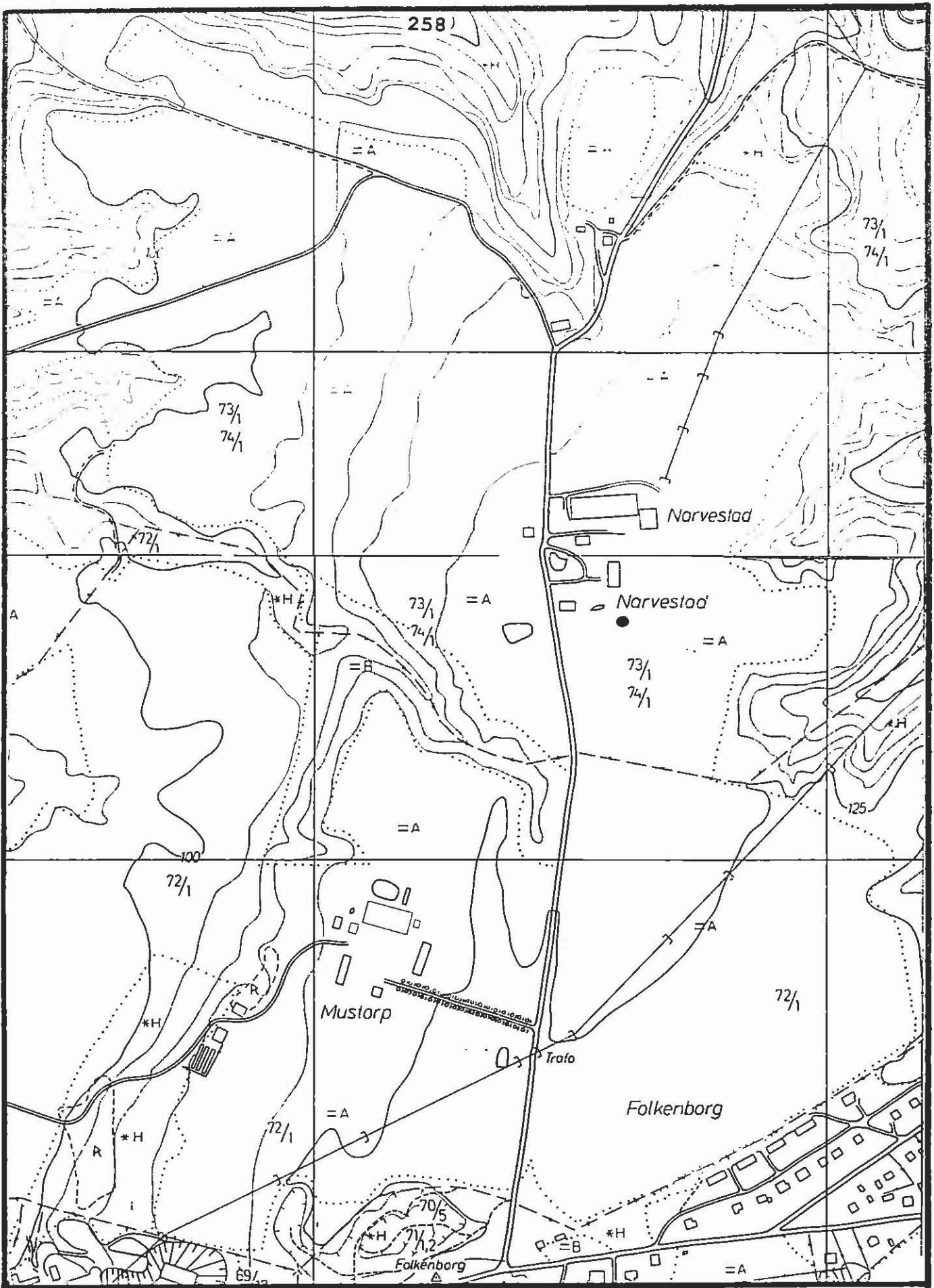
Helheten på gården brytes noe av markisene foran/over vinduene på hovedbygningen.

Bedømming:

Gårdsdammer har svært stor betydning for deler av plante- og dyrelivet. Dette er hovedårsaken til at lokaliteten er klassifisert til områder med svært høye kvaliteter, gruppe I. Bortsett fra det har lokaliteten verdier som kulturhistorie, kulturlandskap, undervisningsøyemed og visuelt vakkert innslag langs grusvegen.

Skjøtsel:

Inngrep som kan forringe gårdsdammen bør ikke forekomme. Vegetasjonen langs dammen må opprettholdes og eventuelt tilplantes om den er på tilbakegang. Eventuell gjenngroing av dammen må stoppes.

LOK.NR.: 0512

MÅLESTOKK: 1:5000

LOK.NAVN.: NARVESTAD

EKVIDISTANSE: 5 M

KRETS: MYSEN

Lokalitetsnr.: 0513	Eierforhold: E. I. Mustorp
Lokalitetsnavn: Mustorp	Krets: Mysen
Objekt/område: hageanlegg	Areal:
Gnr./Bnr.: 72/1	ØK: CT 036-5-1

Område/objektbeskrivelse:

Mustorp ligger ca. 1 km SV for Mysen sentrum og 300 m nord for Folkenborg museum. Arealene rundt Mustorp er dominert av dyrka mark. Gården ligger på et høydedrag der terrenget heller mot Mysenelva nordover, vestover og delvis østover. Sørover er landskapet småkupert.

Ved inngangspartiet til Mustorp står det en stein med inskripsjon (Mustorp). Langs gårdsvegen vokser det en mektig allée med løvtrær.

Selve hageanlegget er gitt en helhetlig utforming ved at bygningene og parken er godt avstemt. Arealene er dominert av gressplen med ansamlinger av lauvtrær i grupper (lerk, lønn, kastanje, eik, hassel) spredt. Flere trær er formklippet. Hagen har et parklignende preg. Tunet er relativt stort. Foran hovedbygningen er det en liten park med sirkelformet hekk. Her står også et lite duehus.

Fra gårdsplassen går en kjerreveg ut på jorden til en liten plass. Vest for hovedbygningen/hagen er det en liten kolle, hvor det ligger flere gravhauger. Nord for gravhaugene står det to gamle bygninger (SEFRAK).

Like ved gårdsplassen, på nordsiden av omtalte kjerreveg, ligger en liten andedam. Vegetasjonen rundt dammen er frodig. Gårdsdammen bak låven er fylt igjen.

Nåværende og tidligere bruk:

Gårdsbruk med hage og parkanlegg. Gården drives intensivt med hovedvekt på kornproduksjon.

Tilstand/objektstandard:

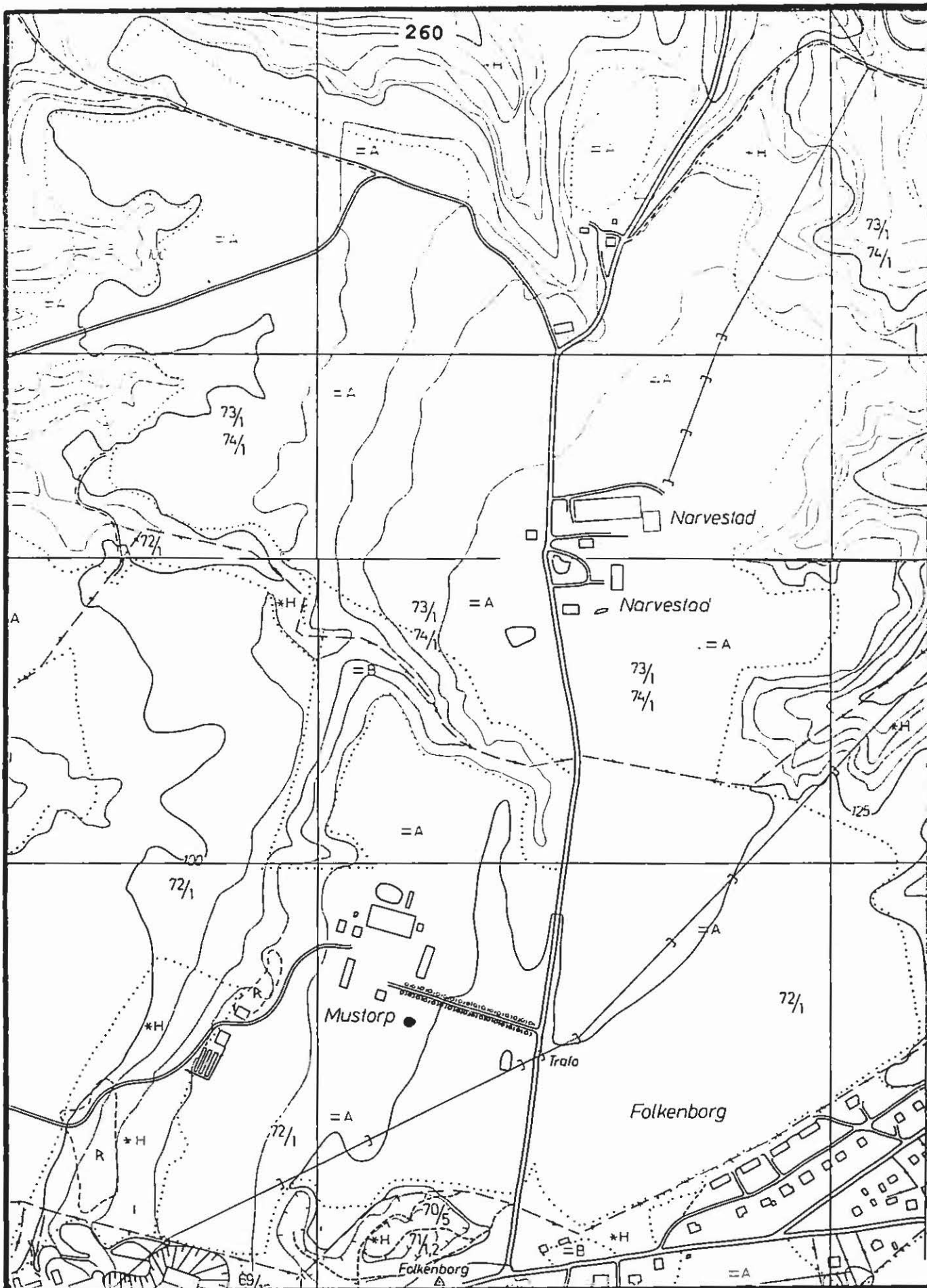
Generelt er tilstanden på gårdsanlegget svært god. Gårdsdammen er i god stand med frodig vegetasjon rundt.

Nytteverdi:

Slike parklignende anlegg er aktuelle i undervisningsøyemed. Kulturhistorisk og kulturlandskap.

Andre merknader:

Bør sammenstilles med SEFRAK-registreringen.

LOK.NR.: 0513

MÅLESTOKK: 1:5000

LOK.NAVN.: MUSTORP

EKVIDISTANSE: 5 M

KRETS: MYSEN

Bedømming:

Omtalt hageanlegg med tilhørende mektig allé er svært sjeldent på kommune- og fylkesplan. Gårdsdammen har stor verdi som biotop for planter og dyr, spesielt vanninsekter. Lokaliteten er vurdert til gruppe I.

Skjøtsel:

Vedlikehold av hageanlegget. Svært viktig å opprettholde gårdsdammen.

Fig. 33. Bjørkehagen ved Heggin er et viktig nærrekreasjonsområde.

Fig. 34. Hegginbygningene har store kulturhistorisk verdier og er et visuelt vakkert innslag i tettstedet Mysen (foto: Indre Smaalende Avis).

Lokalitetsnr:	0514	Eierforhold:	Folkemborg museum
Lokalitetsnavn:	Folkenborg museum	Krets:	Mysen
Område:	Museum	Areal:	
Gnr./Bnr.:	70/5, 71/1,2 71/47,49, 71/59,96	ØK:	CT 036-5-1

Område/objektbeskrivelse:

Folkenborg ligger 1-2 km sørvest for Mysen sentrum. Selve museet er omgitt av veger.

Nord for vegen som går mellom Flaten og Eidsberg kirke ligger et nedlagt grustak. Grustaket ble startet i forbindelse med byggingen av jernbanetrasseen. Grustaket er i ferd med å vokse til med løvskog og kratt. Sør for grustaket ligger det gamle bygninger fra en husmannplass.

Nord for den omtalte vegen og øst for vegen til Mustorp ligger en gammel låve. Øst for låven vokser det en bjørkelund som grenser mot Løkkebergvegen i øst og dyrka mark i nord.

En stor grop i terrenget ligger sør for hovedvegen. På området vokser en del lauvtrær spredt. I bunnen av gropen er det bygd en utendørscene.

Områdene rundt selve bygningene på museet er gressplener.

Nåværende og tidligere bruk:

I dag fungerer området som bygdemuseum.

Tilstand/objektstandard:

Relativt god.

Nytteverdi:

Kulturlandskap, kulturhistorie og aktuell i undervisningsøyemed.

Andre merknader:

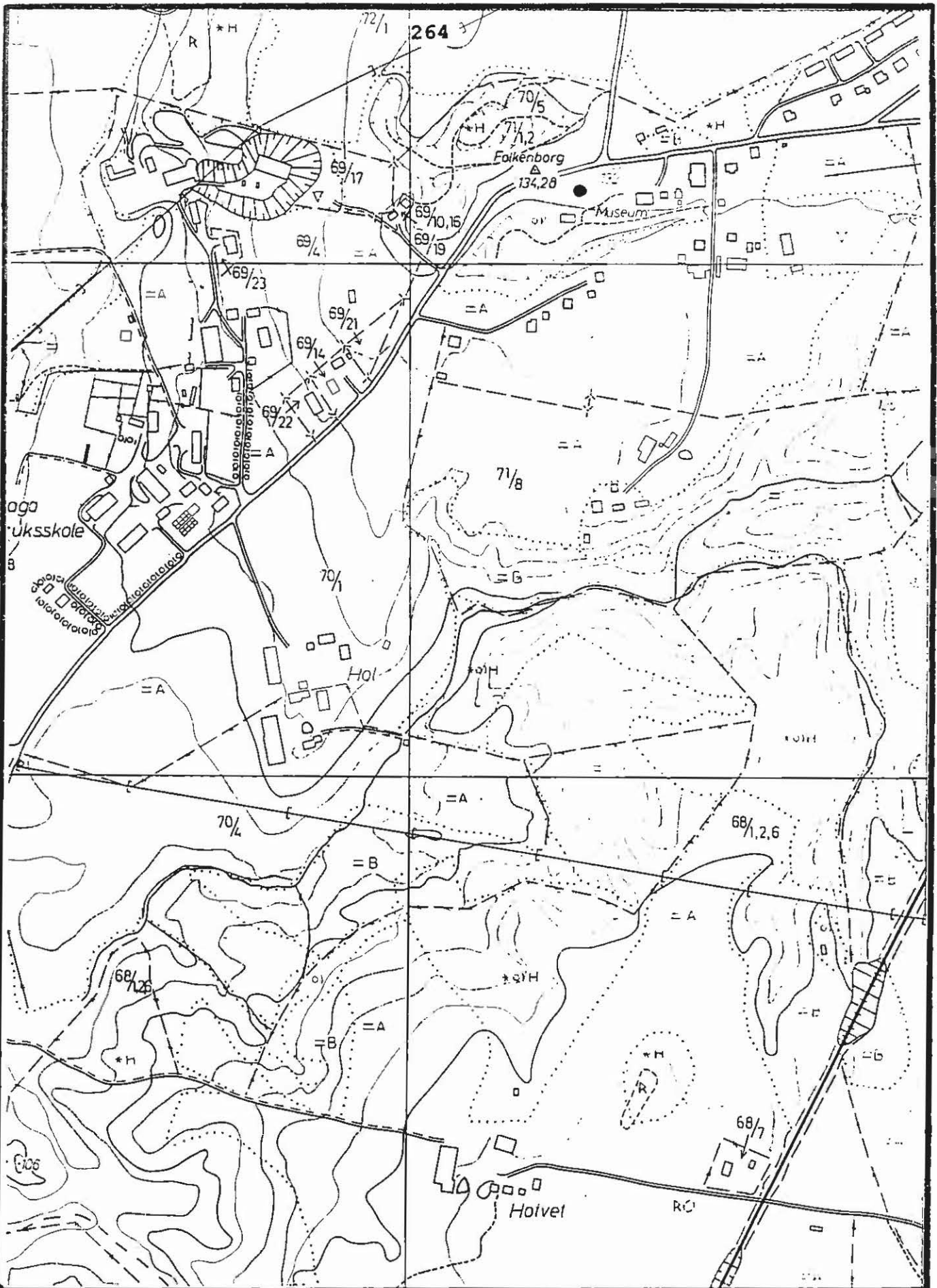
Området er fredet i seg selv i og med at området er lagt ut til museum. Nærmere opplysninger om bygningene på museet er omtalt i SEFRAK.

Bedømming:

Gruppe I. Dets verdi som museum tilsier at området er klassifisert i gruppen med arealer av svært høye kvaliteter.

Skjøtsel:

Opprettholde driften på museet. Hindre inngrep som kan forringe kvalitene på lokaliteten.

LOK.NR.: 0514

MÅLESTOKK: 1:5000

LOK.NAVN.: FOLKENBORG MUSEUM EKVIDISTANSE: 5 M

KRETS: MYSEN

Lokalitetsnr:	0515	Eierforhold:	K. Løken
Lokalitetsnavn:	Skjørtvedt	Krets:	Mysen
Objekt/område:	potetkjeller	Areal:	
Gnr./Bnr.:	65/5	ØK:	CT 036-5-1

Område/objektbeskrivelse:

Skjørtvet ligger ca. 2 km sør for Mysen sentrum. Kløntorpbekken passerer sør for gården og går over i Bergsbekken som renner nordøstover til Mysenelva. Øst for gården er landskapet småkupert og skogkledd. Fra Småbruvegen går det en gårdsveg inn til gården. Nord, vest og sør dominerer dyrka mark.

Tunet er relativt lite. Nordøst for hovedbygningen ligger en gammel potetkjeller. Like i nærheten står et gammelt lønnetre og en relativt nyplantet eik ca. 2 m. Bak låven vokser det blåklokke, prestkrage og smørblomst.

Dyre- og plantelivet er rikt i skogene og langs bekken øst for gården.

Nåværende og tidligere bruk:

Potetkjeller.

Tilstand/objektstandard:

God, men standarden er noe redusert etter at en stein er i ferd med å rase ut.

Nytteverdi:

Kulturlandskapselement og kulturhistorie.

Andre merknader:

Potetkjellere av en slik standard er svært sjeldent i Eidsberg.

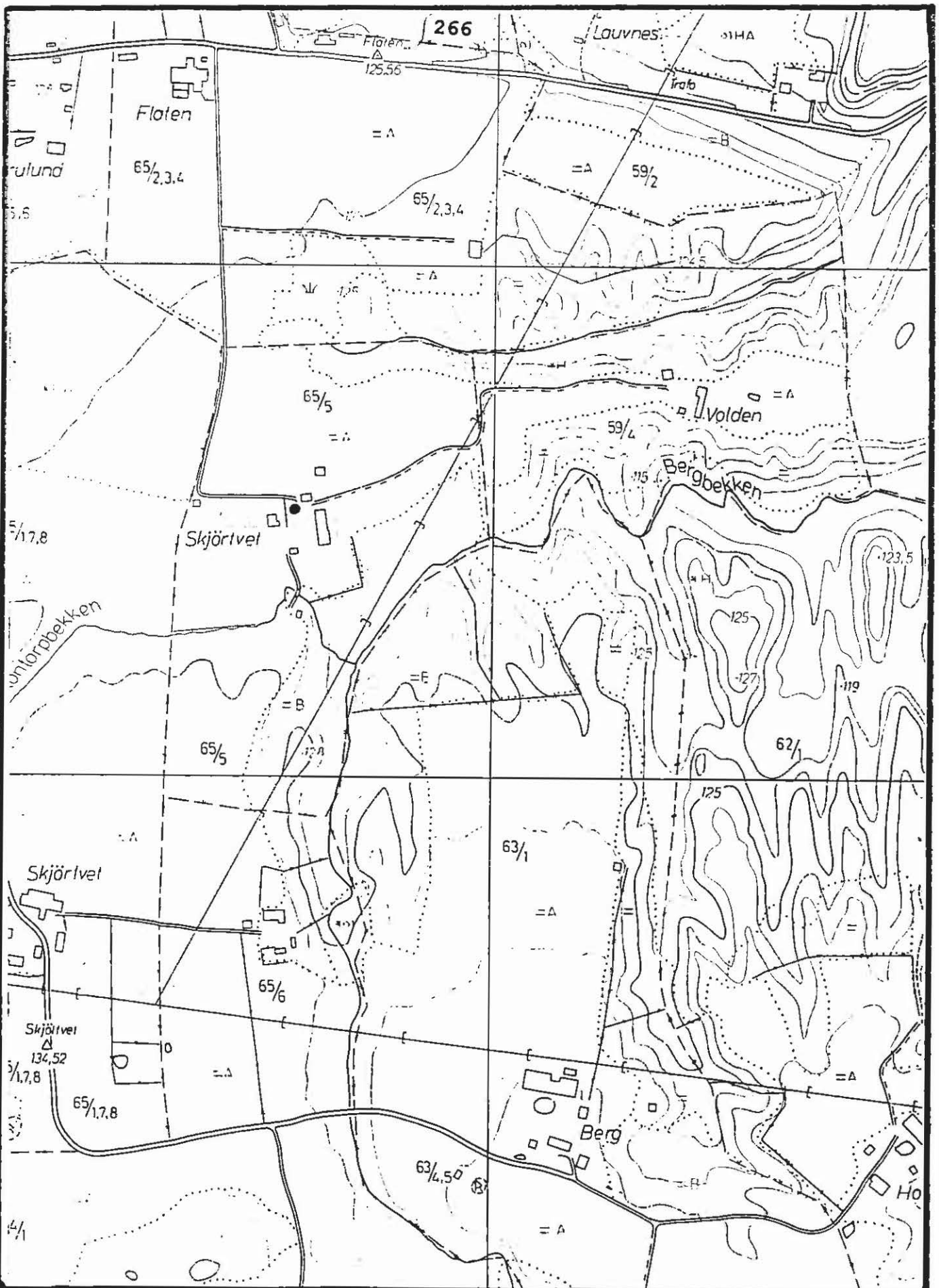
Potetkjelleren er bygd opp av stein i kjellerhøyde og ca. 1 m over bakken. Kjelleren er dekket med jord slik at den glir lett inn i landskapet. Potetkjelleren har utforming som en liten kolle på gården. En liten tredør inn mot tunet er svært dekorativ

Bedømming:

Potetkjellere av stein som glir inn i terrenget er svært sjeldne elementer i kulturlandskapet i dag og bevaringsverdien er derfor svært høy. Standarden på potetkjelleren er svært god. Dette fremhever bevaringsverdien. Lokaliteten er vurdert til objektet av svært høy kvalitet, gruppe I.

Skjøtsel:

Potetkjelleren bør restaureres i partiet der steinen er i ferd med å rase ut.

LOK.NR.: 0515

MALESTOKK: 1:5000

LOK.NAVN.: SKJØRTVEDT

EKVIDISTANSE: 5 M

KRETS: MYSEN

Lokalitetsnr:	0516	Eierforhold:	T. Høilund
Lokalitetsnavn:	Holt	Krets:	Mysen
Område:	beite i ravine	Areal:	
Gnr./Bnr.:	62/1	ØK:	CT 036-5-1

Område/objektbeskrivelse:

Holt ligger ca 2 km sør for Mysen sentrum. Gården ligger i vestkanten på en liten ravinedal. Beiteområdene ligger i selve ravinedalen. Partiene rundt beiteområdet i dalen er dominert av blandingsskog.

Midt i beiteområdet, sørover fra gården går det rester etter en kjerrevei.

Nåværende og tidligere bruk:

Tidligere funksjon har vært beitearealer. Vegetasjonen tilsier at området også benyttes til beite i dag.

Tilstand/objektstandard:

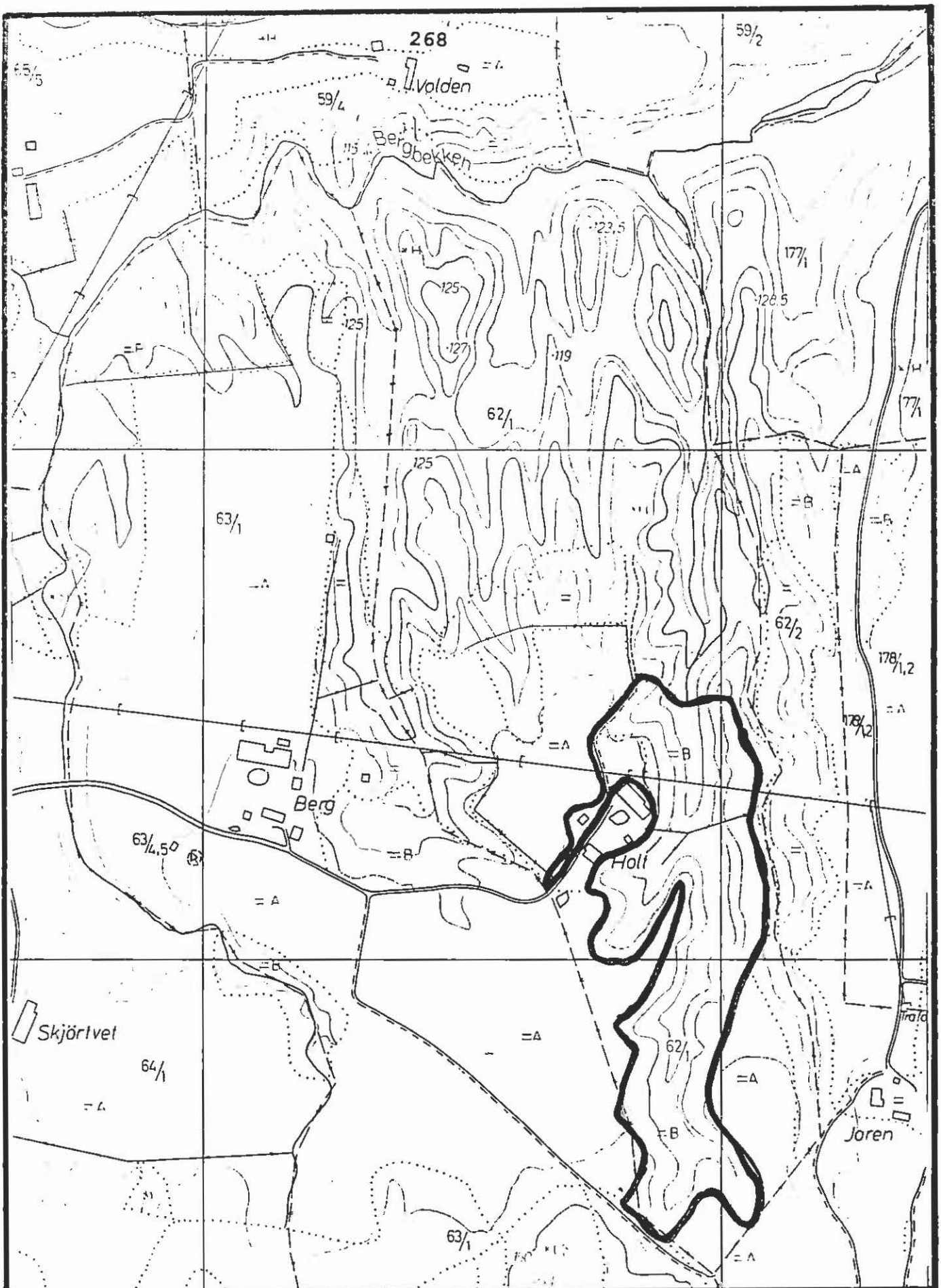
Landskapsmessig har området verdi. Hvor god vegetasjonssammensetningen er med tanke på artsmangfoldet for naturlig hevdet beitemark er usikkert.

Nytteverdi:

Kvartærgeologisk, beiteareal og kulturlandskap.

Bedømming:

Verdier i Kvartærgeologi, kulturlandskap og undervisning. Lokaliteten er klassifisert til arealer av middels verdi, gruppe II.

LOK.NR.: 0516

MÅLESTOKK: 1:5000

LOK.NAVN.: HOLT

EKVIDISTANSE: 5 M

KRETS: MYSEN

AREAL: CA. 61 DAA

Lokalitetsnr:	0517	Eierforhold:	Finn H. Lillebekk
Lokalitetsnavn:	Kløntorp	Krets:	Mysen
Objekt/område:	hekk	Areal:	
Gnr./Bnr.:	66/1	ØK:	CT 036-5-1

Område/objektbeskrivelse:

Kløntorp ligger ca. 1 km sørøst for Folkenborg museum. Gården er omkranset av dyrka mark på alle kanter. Vegen passerer vest for gården og går videre til gårdene Duserud og Hotvet. Langs vegen på det omtalte partiet er landskapet småkupert. Det ligger en rekke gravhauger i dette området.

Hekken på Kløntorp gård er fyldig og tett av bartre.

Nåværende og tidligere bruk:

Skjerming av hagen mot dyrka mark og gi gården en ramme rundt hagen.

Tilstand/objektstandard:

God.

Nytteverdi:

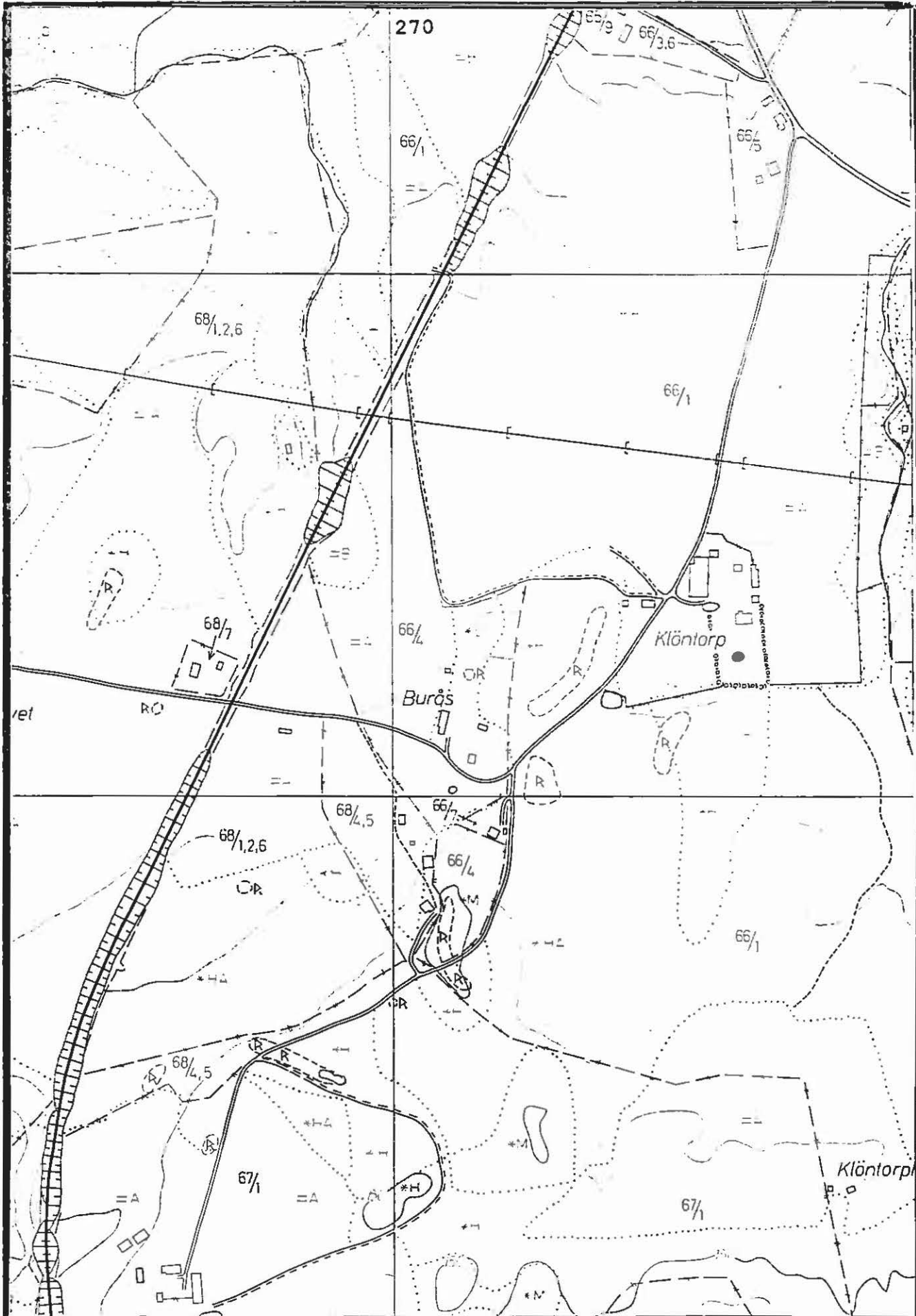
Berikende landskapselementer i kulturlandskapet.

Andre merknader:

I forbindelse med en større ansamling av gravhauger i området er området bevaringsverdi som helhet øket.

Bedømming:

Gravhauger, gårdsdammer og hekker konsentrert på et relativt lite område øker bevaringsverdien og eventuelle uheldige virkninger av inngrep bør vurderes. Lokaliteten er vurdert til gruppe II, arealer av middels verdi.

LOK.NR.: 0517

MÅLESTOKK: 1:5000

LOK.NAVN.: KLØNTRORP

EKVIDISTANSE: 5 M

KRETS: MYSEN

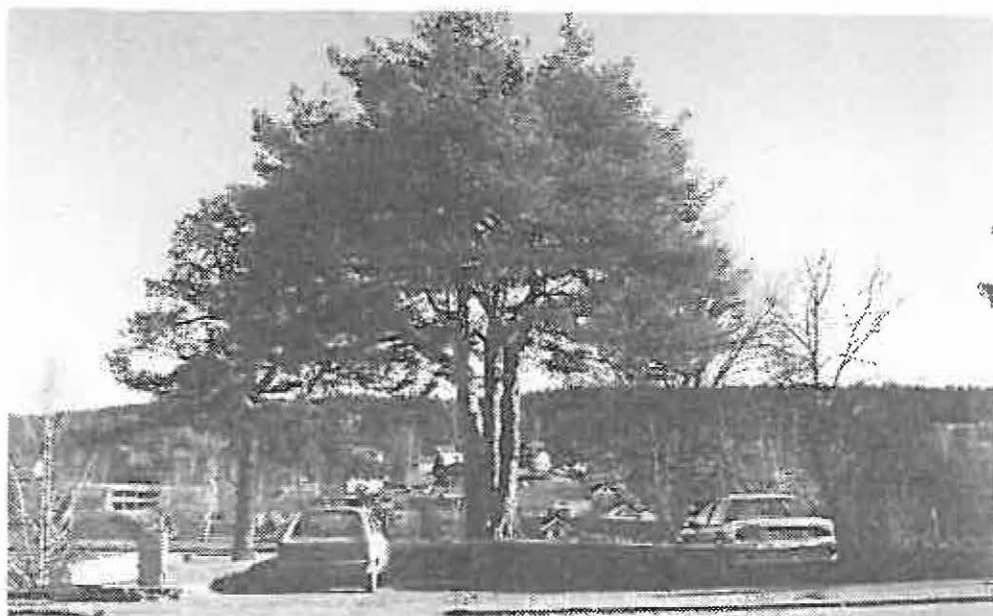

Fig. 35. Furutrærne i Mysen sentrum, ved brannstasjonen, er rester etter gammel skog på Mysen.

Fig. 36. Bebyggelse i Opsahlåsen.

---

8. OPPSUMMERING

8.1 Oppsummering

Registreringen som er utført skal gi grunnlag for en arealdisponering i kommunen hvor også de tradisjonelt myke verdier får en bredere plass enn tidligere. Rapporten gir en beskrivelse av natur- og kulturlandskapet i Eidsberg kommune, med dette som utgangspunkt blir så lokalitetenes bevaringsverdi vurdert.

Resultatet av inventeringen viser at natur- og kulturlandskapet har vært utsatt for en del inngrep av forskjellig art. Kvaliteten på lokalitetene er svært varierende.

Utviklingen i jordbrukslandskapet har gått fra et variert og mosaikkpreget landskap til et betraktelig mer monotont utseende. Det gamle jordbrukslandskapet var preget av et hverdagsmiljø og et bruksmiljø som blant annet utviklet og endret seg i takt med befolkningstrykket. Selvforsyningsjordbruket forsvant etterhvert som jordbruket ble mere rasjonelt. Bonden produserte etterhvert stadig mere med tanke på salg. Kunstgjødselen kom rundt 1900-tallet og perioden fra ca. 1810 til 1910 blir ofte betegnet som det første store hamskiftet i jordbruket.

De store omveltningene i jordbruket skjedde etter andre verdenskrig i forbindelse med den industrielle revolusjonen og de endrete politiske prioriteringer. Kulturlandskapet (det menneskeskapte landskapet), har endret seg i takt med endringer i sosiale, økonomiske, tekniske og politiske forhold. Natur- og kulturlandskapets utseende har vært preget av landsdelenes opprinnelige naturforutsetninger og bruksformer. Landskapet var tidligere og er til dels i dag et viktig livsgrunnlag for såvel mennesker (bønder) som floraen og faunaen.

Lokalitetsbeskrivelsen er inndelt i de 5 fungerende skolekretsene i kommunen. Dette er gjort med tanke på å knytte rapporten til skoleundervisning. Kirkefjerdingen krets skiller seg ut ved å ha spesielt store verdier i natur- og kulturlandskapet. Denne kretsen rommer 37 lokaliteter. De øvrige skolekretsene ligger rundt rundt 15 lokaliteter. Det viser seg at Kirkefjerdingen har svært store kulturhistoriske verdier. Tegn etter eldre bosetning finnes flere steder. For øvrig finnes en rekke spor etter oltidsbosetning i form av forskjellige fornminner i hele kommunen.

Deler av Eidsberg som skiller seg spesielt ut med tanke på

kulturlandskapet er områdene sør for Monaryggen langs Mysenelva og Lekumelva. Til disse områdene er det knyttet store kulturhistoriske interesser.

Et stort friluftsområde kalt "Fjella" ligger i østre del av kommunen. Her har det tidligere vært seterdrift. Spor etter drifta er svært få og nesten helt utvisket. I utkanten av Fjellaområdet vestre del ved Dynjan ligger et lite ravine-landskap som benyttets til beite i dag. De kvartærgeologiske formasjonene her har en typisk utforming som sammen med de fortsatt hevda beitegjødsel gjør dette området unikt på fylkesplan.

Rundt Monaryggen ligger en rekke gravhauger som i dag viser seg å være delvis ødelagte. Årsaken er store økonomiske verdier som knytter seg til uttak av sand- og grus i ryggen.

Det finnes en del rester etter gamle beitearealer i kommunen. Kvaliteten på disse varierer en god del. Flere arealer er planert ut, gjødsla med kunstgjødsel og/eller tilplanta. Dette er et resultat av den offentlige landbrukspolitikken.

Et levende kulturlandskap bygger på at drifta på lokalitetene blir drevet slik naturressursene ble utnyttet tidligere. Opphørt bruk fører til at kulturmarkstypene og landskapet endres. I den forbindelse har jeg valgt ut områder for hver krets hvor det er ønskelig å opprettholde den tradisjonelle driften på:

- Lok.nr.: 1 Kongevegen, er aktuell i undervisning og som turveg/skoleveg.
- Lok.nr.: 0106 Sletner - Holane, et intakt ravinekompleks med rik flora og fauna.
- Lok.nr.: 0204 Ruud, et gammelt beiteområde som benyttes til beiteareal for kyr. Lokaliteten er lite utsatt for kunstgjødsel.
- Lok.nr.: 0304 Dynjan ravinelandskap, aktivt beite i et ravineområde som er relativt inntakt, kvartærgeologisk svært verdifullt.
- Lok.nr.: 0307 Brattfoss, har flere verdier samlet på et sted, som i dag nyttes aktivt - et lite stykke levende kulturlandskap.
- Lok.nr.: 0408 Lund (Himmelriket), Flere større og mindre iler som det knytter seg kulturhistoriske interesser til, blant annet helbredende kilder.
- Lok.nr.: 0510 Småbruvegen, kan knyttes til et turstinnett der hvelvbruene kan bli et studieobjekt.

Nærmere studier av utviklingene av nevnte områder kan være aktuelt i undervisningsøyemed.

Bevaring

Generelt er det viktig å ta vare på elvene, evjene, og ravinedaler/kompleks da dette gir landskapet stor variasjon samtidig som disse landskapsformasjonene rommer mange biotoper for dyr- og plantelivet og bør forsøkes holdes intakt. Dammer, linjedrag, åkerholmer, kantsoner, steingjerder, gamle monumentale trær, kulturmarker, spesielle byggverk hvelvbruer, veger, potetkjellere og oppbygde terrasseplatåer er eksempler på elementer i kulturlandskapet det er viktig å beholde.

Informasjon

Informasjon og opplysningsvirksomhet er svært viktig for å få en gjensidig forståelse mellom planlegger og publikum. Gjensidig forståelse mellom kommune og den menige mann er svært viktig for at kommunikasjonen skal være formålstjenlig.

8.2 Egne erfaringer

Miljørapporten Natur- og kulturlandskapet i arealplanggingen 1987:3 er et resultat av Nordisk ministerråd arbeid for å bedre forvaltningen av våre naturressurser. Omtalte rapport har vært utgangspunktet for naturressursregistrering i Eidsberg kommune.

Forarbeid

Prosjektet ble startet opp på et tidspunkt da mulighetene for nødvendig forarbeid og adekvat feltregistrering var noe begrenset, da inventeringen i felt måtte begynne så fort som mulig før vinteren satte inn. Forarbeid er viktig for at feltarbeidet skal bli så effektivt som mulig. Forbredelser ved hjelp av forskjellige kart; bonitetskart, kvartær-geologisk kart, viltkart, historiske kart og flyfoto er svært aktuelt for å skille ut eventuelle områder før inventeringen i felt starter.

Forbredelser med gjennomsyn av økonomisk kartverk og gjennomgang av dagsetappene bør skje kontinuerlig. Utarbeidelse av inventeringskjema som lett kan føres over på data er hensiktsmessig i felt og for senere oppdatering eller søking etter lokaliteter. Dette er et tidkrevende arbeid og kunne ikke prioriteres vesentlig under prosjektarbeidet.

Grunneiere bør informeres der det er mulig om hva inventeringene dreier seg om for å være mest mulig forberedt ved eventuelt besøk. En bred kontakt med grunneiere under inventeringen vil gi positive supplerende opplysninger når det gjelder bruk og påvirkning av lokalitetene. Kontakten med grunneiere har vært relativt god. Desverre har de fleste

vært borte på dagtid som har ført til at mer detaljerte opplysninger om enkelte av lokalitetene har blitt vanskelig å fremskaffe.

En stor del av forarbeidet ligger i å opprette kontakt med lag og foreninger (historielag, bondelag, 4H) for mulige tips. For mitt vedkommende gav det meg flere tips om aktuelle lokaliteter.

Feltarbeid og etterarbeid

Dagsetappene under feltarbeidet bør planlegges og forberedes. Dagbok over alle besøkte lokaliteter både kvalifiserte og ukvalifiserte lokaliteter må noteres. For senere opplysninger og oppdateringer er det hensiktsmessig å lagre inventeringsmaterialet på data. Dette er tidkrevende og ble ikke prioritert under prosjektarbeidet.

De fleste lokalitetene ble fotodokumentert og registrert på data. Slike dokumentasjoner er viktig for å se endringene i landskapsutviklingen.

Oppfølging

Oppfølging av lokalitetene er viktig for å opprettholde kulturlandskapsverdiene. Et kulturlandskap er ikke statisk men i stadig endring og vil kreve skjøtsel og vedlikehold.

LITTERATURLISTE

- Andersen Gram, K.** 1988. Ravineområder i Indre Østfold - naturgrunnlaget, verneverdier og konflikter. Natur i Østfold nr. 2. s. 72-76.
- Bondelagene i Eidsberg, Hærland og Trømborg.** 1989. Kvaliteter og verdier fra Eidsberg-jorda. 12 s.
- Dalene, H.** 1964. Østfold skogbruk gjennom 25 år. Norske gardsbruk. Østfold fylke.
- Eidsberg kommune.** 1988. Flerbruksplan for Vandug og Østreng skog. Upag.
- Eidsberg kommune.** 1978-79. Plan for skog- og fjellområdene i Hærland og Trømborg (Fjellaplanen).
- Eidsberg kommune.** 1976. Bergersen & Kjeldset arkitektkontor. Generalplan 1976-88. 82 s.
- Eidsberg kommune.** 1990. Kommuneplanen 1990-2002.
- Folkenborg Museum.** 1987. Eidsberg kommune 1837-1987.
- Fylkesmannen i Østfold.** 1987. Fuktområder i kulturlandskapet, II. En analyse av utviklingen av kordbrukslandskapet fra 1800 til 1980 i Eidsberg, Rakkestad, Skjeberg og Idd. Rapport nr. 6 23 s og vedlegg.
- Fylkesmannen i Østfold.** 1987. Sjeldne og sårbare plantearter i Østfold fylke. 276 s.
- Fylkesmannen i Østfold.** 1976. Naturvernregistrering i Østfold. Utbyggingsavdelingen 421 s. Hardeng G. 1974-75. Naturvernobjekter i Heggen og Frøland.
- Fylkesmannen i Østfold.** 1979. Utkast til verneplan for edellauvskog i Østfold fylke. 62 s.
- Haga, A.** 1985. Fuglelivet ved Lysakermoa. Østfold-natur nr. 23. 37 s.
- Haga, A., Hardeng, G., Høeg, O.A.** 1978. Heggan og Frøland. Fellesbind for bygdene Askim, Eidsberg og Trøgstad. Første del av annet halvbind. 136 s.
- Johansen, E.** 1978. Den lengste historien. Bygd og by i Norge - Østfold. s.112-144.
- Kiær, A.N. (red.).** 1885. Norges Land og folk. Smaalenes Amt.
- Lund og Lyche et.al.** 1980. Fra sigden til skurtreskeren. Landbruket i Østfold 1830 - 1980. Østfold landbruksselskap.
- Norderhaug, A. og M.** 1986. Vern av natur. s.71-104 i: Naturen og vi. Håndbok i naturvern.
- Nordisk ministerråd. Miljørapport.** 1987:3. Natur- og kulturlandskapet i arealplanleggingen. 1. Regioninndeling av landskapet. 407 s. 2. Forvaltning av ressurser og verdier. 188 s.
- Nordisk ministerråd.** 1984. Naturgeografisk regioninndeling av Norden. 293 s.
- Noteby.** 1978. Monaryggen - ressursplanlegging grunnundersøkelser og geologiske vurdering.

- Nygaard T. et.al.** Bygdene rundt på ti tusen år.
Lokalhistorisk vegviser for Indre Østfold.
- Olsen, TA. Asheim, V. Strømshaug, K.** 1980. Kulturlandskap og tunutforming. s 275-279 i: Fra sigden til skurtreskeren. Landbruket i Østfold 1830 - 1980. Østfold landbruksselskap.
- Opstad, L.** 1951. Østfold. Fylkets historie og geografiske forutsetninger. I Det norske næringsliv. Østfold fylkesleksikon. s. 11-66
- Opstad, L.** 1978. Herregårdens fylke. I Bygd og by i Norge - Østfold. s. 351-365.
- Rudie, G et.al.** 1966. Bygdebok for Eidsberg. Bygdehistorie 1537-1800. s. 506-551.
- Senje, S.** 1970. Bygdebok for Eidsberg. Bygdehistorien 1800 -1940. s.217-224, 270-271.
- Solheim, R.** Artsmangfold og økosystem i kulturlandskap. Landbrukspolitisk utredning, arbeidsnotat nr. 12. upubl.
- Statistisk Sentralbyrå: div. år**
Jordbrukstillingen i Norge 1939
Jordbrukstillingen i Norge 1949
Jordbrukstillingen i Norge 1959
Jordbrukstillingen i Norge 1969
Jordbrukstillingen i Norge 1979
- Stiftelsen Østfoldforskning.** 1989. Miljøstatus, utfordringer og prioriterte innsatsområder for Eidsberg kommune. Rapport p 10.124.

MUNTlige KILDER

- Pers.med. Aspestrand (Skjørtvedt)
Pers.med. Fam. Dal (Dal)
Pers.med. Gerdhardsen (Himmelriket/Lund)
Pers.med. Grundt J.A. (Huseby)
Pers.med. Holene Jørn (Holene)
Pers.med. Kristiansen Per
Pers.med. Lundeby Thor (Lekum)
pers.med. Mysen Vidar
Pers.med. Sande Ole J. (Finnstad)
Pers.med. Servan Arne (Eidsberg prestegård)
Pers.med. Vonen Audun (Lindhol)

UTDRAG FRA FYLKESMANNENS NATURVERNREGISTRERING I ØSTFOLD
1976:

Kommuner	Områdets navn	Kart-referanse	Verne-interesser	Verne-verdi	Beskrivelse
Eidsberg	Lysakermoa	1	Botanikk/ zoologi	3	Stort gruntvann/våtmarksområde. Løvskog, mudderflater. Raste og hekkeplass for flere fuglearter. Naturvernområde.
	Ravine syd for Eidsberg kirke	2	Botanikk	1	Løvskog (gråorhegg/askeskog) i ravinene.
	Lekumevja	3	Geologi/ botanikk	3	Variert ravinekompleks med barkog, edel-løvskog, dels rik flora. Naturvernområde.
	Finnestad-skogen	4	Botanikk		En bordgran fredet ved kongelig resulasjon 20/5-21?
	Rud østre	5	Botanikk	—	En eik fredet 16/2-63 etter naturvernloven.
	Borgåsen	6	Geologi	2	Større gabbroforekomst. Arkeisk granitt.
	Folkenborg	7	Geologi	1-2	Skjellsand-forekomst.
	Lekumelva	8a	Geologi	2	Stilleflytende elvepartier, sterkt meandret med tillop til "pølsesjø"-dannelser.
	Lekumelva	8b	Botanikk	2	Løvskog.
	Torkelsrudåsen	9	Botanikk/ landskap/ zoologi	1-2	Småkupert åsparti, god bonitet, mest granskog. Partier med lovtrær. Relativt artsrik flora og fauna. Utsiktspunkt.
	Slitu	10	Botanikk	1	Flere større eiker i området. En stor alm.
	Sletner-Holene	11	Landskap/ geologi / botanikk	3	Stort ravinekompleks. Granskog av rikere type med en del lågurt-granskog. Litt skjellsand. (Grunnvannforekomst for det gamle Mysen – ikke i bruk.)
	Kirkås	12	Geologi	3	Flyttblokk "Trollkjærka".
	Opsahlåsen	13	Geologi	2	Skuringsstriper i fjellet.
	Heiamosene	14	Botanikk	1	To mindre myrer og tjern av næringsfattig type.
	Svarverud-Lundebytjernet	15	Geologi/ botanikk	2	Vegetasjonsrike sumper. Skjellsandforekomster. Gammel ferdselsvei.
	Duserud	16	Geologi	2	Nesten ren skjellbanke under matjordlagene.
	Trara	17	Geologi	2	Jettegryter.
	Skollerud/Trømborg	18	Botanikk/ zoologi	2	Løvskog i ravinert terreng, bekkedrag etc.
	Åsgård	19	Geologi	1	Feltspatgruve.
	Kulevannet-Feltspatåsen	20	Geologi	2	Feltspatgruve.
	Skofterudåsen	21	Geologi	1	Feltspatgruve
	Kirkås	22	Geologi	3	Jettegryter (ca. to meter i diameter og forholdsvis dype).
	Valdisholmen	23	Botanikk/ Landskap	2	Flat holme. Sjeldne planter. Fornminner.

Kommuner	Områdets navn	Kart- referanse	Verne- interesser	Verne- verdi	Beskrivelse
Eidsberg, Aakim, Rakkestad, Rolvøy, Sarpsborg, Skiptvedt, Spydeberg, Trøgstad, Tune, Varteig	Glomma-vassdraget Øyeren-Sarpsborg Hovedløpet med vestre løp	VIII	Landskap/ zoologi/ limnologi	3-4	Landets største vassdrag. Typisk "karpe- fiskregion". En trekklod for fugl. Mange fiskearter, flere våtområder. Med i prosjekt Aqua.
Eidsberg, Marker, Rakkestad	Trømborgfjella	XXXI	Landskap	1	Stort, karrig skog og myrområde.
Eidsberg, Marker, Rakkestad	Stange-Varde	XXXIa	Botanikk	2	Urskogspreget furuskog.
Eidsberg, Trøgstad	Monaryggen	XXXII	Landskap/ kvarter- geologi	2-4	Mektig glasifluvial avsetning av stor kvar- tærgeologisk verneverdi. Spesialundersøkelse pågår. Fredning av enkelte partier bør overveies. Uttak av grus og restaurering bør skje etter godkjent plan.

LISTE OVER OMRÅDER/OBJEKTER I REGISTRERINGEN:

Område/objekt:	Gnr/bnr:	side	loknr
Berg	22/1, 23/4, 16/1	s. 69	0111
Birkeland	75/2, 75/4,6,7	s. 91	0206
Bjerke (Lundeby badepl.)	202/1	s. 217	0413
Bjerkelund	59/1	s. 255	0511
Borgåsen	204/9	s. 219	0413
Brandsrud	53/1	s. 47	0102
Brattfoss	147/5, 148/2,8	s. 185	0312
Brattås	112/4	s. 147	0231
Buskelsrud	92/1,2	s. 117	0218
Bøler	167/1,2,3	s. 167	0303
Dal	206/1,5,6,7,9,10	s. 212	0411
Djupingen	flere	s. 119	0219
Dynjan	155/2,4, 156/1,9	s. 169	0304
Eidsberg kirke (Eidsbergdomen)		s. 109	0214
Eidsberg prestegård	89/1	s. 111	0215
Eidsberg stasjonsområde	flere	s. 135	0226
Elgetun	204/1,2,3	s. 223	0416
Elvestad	77/1,3	s. 97	0209
Engen øvre	94/28	s. 129	0223
Finnstad	87/1	s. 133	0225
Fjella	flere	s. 41	6
Fjellengen	154/3	s. 173	0306
Fjerdingen	215/11	s. 195	0403
Fjøs	89/5	s. 73	0113
Folkenborg museum	70/5, 71/2,47,49,59	s. 263	0515
Foss	91/1,89/4,2	s. 107	0213
Fundingsrud	100/1,6	s. 165	0230
Fykerud	107/2	s. 141	0228
Gammelsrud	94/14,15,16,17	s. 139	0227
Grini Øvre og Nedre	188/1,2	s. 207	0409
Haga jordbruksk.	62/2,3,11,12,18	s. 93	0208
Haugerud		s. 215	0412
Heggin		s. 251	0509
Hen	129/1,8	s. 157	0236
Hjelmark	16/1	s. 71	0112
Hoitomt	222/2	s. 191	0401
Holene	223/1	s. 53	0105
Holt	62/1	s. 267	0516
Homstvet	220/3,6	s. 193	0402
Huseby	94/1,21,31	s. 121	0220
Hæra/Mysenelva/Lekumelva	flere	s. 37	1
Hærland kirke	186/9,23	s. 203	0407
Høie (beiteomr, dam)	34/1,35/1	s. 89	0205
Kirkås		s. 239	0503
Kleven	95/1,5	s. 131	0224
Kløntorp	66/1	s. 269	0517

Knoll	105/1	s. 151	0233
Kongevegen	flere	s. 31	2
Kortrud	217/1,3	s. 197	0404
Lekum	90/1,2	s. 102	0211
Lekumevja	flere	s. 99	0210
Lindal	32/5	s. 81	0202
Lindhol	32/1,2,8	s. 83	0203
Lund	187/6	s. 205	0408
Lunde	155/2,4	s. 171	0304
Lundebyvassdraget	flere	s. 39	5
Lundrud	94/7	s. 125	0221
Lysakermoa	92/1,2, 93/1,4,	s. 127	0222
Mariakilden		s. 177	0308
Melleby	127/1,2	s. 159	0237
Moen	204/9 m.fl.	s. 221	0415
Moensbekkens ravinekomplek	flere	s. 35	3
Monaryggen	flere	s. 33	2
Monaryggen (gravhauger)	flere	s. 51	0104
Mortvedt	84/1,2, 82/1	s. 115	0217
Muskau	61/5	s. 165	0302
Mustorp	72/1	s. 259	0513
Mysenbråten	54/168, 65/2	s. 249	0508
Mysen kirke		s. 245	0506
Mysen sentrum		s. 243	0505
Narvestad	73/1	s. 257	0512
Nordre Mysen	230/1	s. 247	0507
Oppsahlåsen/Vardåsen	flere	s. 237	0501
Pengerud	164/1	s. 153	0234
Randem	60/1	s. 163	0301
Rud (eik)	81/1,2	s. 113	0216
Rustad	182/2	s. 199	0405
Ruud søndre	149/1	s. 183	0311
Rud vestre	26/1	s. 86	0204
Salerud	77/2,6	s. 95	0208
Salmonrud	91/2	s. 105	0212
Skjørtvedt	65/5	s. 265	0515
Skårer	183/1	s. 201	0406
Sletner	13/4,21	s. 55	0106
Slitu gård	17/1	s. 61	0108
Slitu stasjon		s. 57	0107
Sloreby	200/7	s. 225	0417
Småbruvegen	59/2	s. 253	0410
Spestad	137/2	s. 181	0310
Spinnerifossen	72/2,3,5	s. 241	0504
Sulerud	20/1	s. 65	0110
Svarverud	204/9	s. 227	0418
Svenneby	103/1, 105/4, 128/1	s. 155	0235
Tenol kirkeruin		s. 63	0109
Tokerud	97/2	s. 143	0229
Torkelsrud	30/1	s. 77	0201
Torperåsen	224/13	s. 49	0103
Trømborg kirke	163/31,38	s. 175	0307
Trømborg	159/1	s. 179	0309

Tutturen	102/1	s. 149	0232
Ultvedtskogen	31/1,2	s. 45	0101
Vanndugg/Østreng	51/10	s. 233	0501
Østby vestre/nordre	200/4	s. 209	0410

Lokng.:	Områder	Kontinuitet		Repræsent		Mangfold		Sjeldenh		Egenverdi		Erarbet	Friluftsliv	Variasjon	Størrelse	Skjønnhet	kulturhistorie	forskning. underv.	info. hold.	Bevaringsverdi
		N	K	N	K	N	K	N	K	N	K									
1.	KONGEVEGEN			X	X		X		X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	I
2.	MONARYGGEN	X	X	X	X	X		X		X			X		X	X	X	X	X	I
3.	MOENSBÆKKEN	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	I
4.	NERA/MYSEN/LEKUM	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	I
5.	LUNDEBYVASSIK	X		X	X	X	X			X	X		X	X	X	X	X	X	X	II
6.	FJELLA	X		X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	I
0101.	ULTVEDTØKØGET	X		X	X					X	X			X			X	X		III
0102.	BRANDRUD		X		X		X			X							X	X	X	I
0103.	TORPERÅSET	X		X		X				X	X	X	X	X	X	X				III
0104.	MONARYGGEN		X		X					X				X	X	X	X	X	X	I
0105.	HOLENE	X		X		X		X		X	X			X	X	X	X	X	X	I
0106.	SLETNER	X	X	X	X					X				X		X	X	X	X	II
0107.	SLITU ST.	X	X	X	X	X	X			X	X			X			X	X	X	II
0108.	SLITUGÅRD		X		X		X		X	X				X			X	X	X	II
0109.	TENOL KIRKUNN			X	X		X	X	X	X		X				X	X	X	X	I
0110.	SULERUD	X		X	X	X	X	X	X	X		X	X			X	X	X	X	I
0111.	BERG	X		X		X		X		X	X		X	X		X	X	X	X	I
0112.	HJELMARK	X		X	X	X		X		X	X		X	X	X	X	X	X	X	I
0113.	FJØS		X		X			X		X						X	X	X	X	I
0201.	TORKELSRUD	X	X	X	X			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	II, I
0202.	LINDDAL		X		X					X			X	X		X	X		X	III
0203.	LINDHOL	X	X	X	X		X		X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	I
0204.	RUD VESTRE	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	I
0205.	HØIEGÅRDENE	X	X	X	X				X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	I
0206.	BIRKELAND				X		X			X				X		X	X	X	X	II
0207.	HAGA JØDB.SK.		X		X		X			X	X			X	X	X	X	X	X	III
0208.	SALERUD			X						X	X		X	X		X	X		X	III
0209.	ELVESTAD		X		X					X	X			X		X	X	X	X	I
0210.	LEKUM EWA	X		X	X	X		X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	I
0211.	LEKUM		X		X	X	X	X	X	X	X			X	X	X	X	X	X	I
0212.	SALMONRUD		X		X	X	X	X	X	X	X			X	X	X	X	X	X	I
0213.	FØSS		X		X	X	X	X	X	X	X			X	X	X	X	X	X	I
0214.	EIDSBERG KIRKE		X		X				X	X	X					X	X		X	I
0215.	EIDSBERG RÆSJE	X	X	X	X			X	X	X	X				X	X	X	X	X	II

Loknr.:	Områder	Kontinuitet		Represent		Mangfold		Sjeldnhet		Egenverdi		Drørthet	Fri-luftsliv	Variasjon	Størrelse	Skjønnhet	kulturhistorie	forskning. underv.	info. hold.	Bevaringsverdi
		N	K	N	K	N	K	N	K	N	K									
0401.	HOITOMT		X		X		X		X	X	X			X	X	X	X	X	X	I
0402.	HOMSTVEDT	X	X		X		X		X	X	X			X	X	X	X	X	X	II
0403.	FJERDINGEN		X		X				X	X	X			X	X	X	X	X	X	I
0404.	KURTERUD		X		X		X		X	X	X			X	X	X	X	X	X	I
0405.	RUSTAD	X		X	X		X	X	X	X	X			X	X		X	X	X	II
0406.	SKÅRER		X		X		X		X		X			X		X	X	X	X	II
0407.	HERLANDKIRKE		X	X	X		X			X	X			X		X	X	X	X	I
0408.	LUND	X	X	X	X			X	X	X	X			X	X	X	X	X	X	I
0409.	GRINI ^{ØVKE/} ~~INDELVE~~		X	X	X	X				X	X			X	X	X	X	X	X	II
0410.	ØSTBY ^{VESTRE} ~~KIRKE~~		X	X	X	X				X	X			X	X	X	X	X	X	II
0411.	DPL		X		X		X		X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	I
0412.	HAUGERUD	X	X	X	X		X		X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	II
0413.	BJECCKE (BADER)		X	X	X		X		X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	I
0414.	BOGGÅSEN		X			X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	I
0415.	MOEN		X		X		X		X	X	X			X	X	X	X	X	X	II
0416.	ELGETUN	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X			X		X	X	X	X	I
0417.	SLOREBY		X	X	X	X	X			X	X			X	X	X	X	X	X	I
0418.	SVARVERUD	X	X	X	X		X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	I
0501.	VANDUG/ØSTERENG	X		X		X		X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	II
0502.	ØPSAHL/VARDÅSEN	X		X				X		X	X		X		X	X	X	X	X	I
0503.	KIRKÅS			X				X		X					X			X	X	I
0504.	SPINNERIFOSSEN	X		X		X				X	X			X	X		X	X	X	III
0505.	MYSEN SENRUM			X				X		X	X					X	X	X	X	I
0506.	MYSEN KIRKE		X		X					X					X	X		X	X	I
0507.	NORDRE MYSEN	X	X		X			X	X	X					X	X	X	X	X	II
0508.	MYSENBRÅTEN		X		X					X	X		X		X			X	X	I
0509.	HEGGIN		X					X	X	X					X	X	X		X	I
0510.	SMÅBEVNEGEN		X		X			X	X	X		X	X		X	X	X	X	X	I
0511.	BJERKE LUND		X		X			X	X	X		X		X	X	X	X	X	X	I
0512.	NARVESTAD		X		X		X		X	X	X			X		X	X	X	X	I
0513.	MUSTORP		X		X		X		X	X	X			X	X	X	X	X	X	I
0514.	FOLKENIBORG		X		X		X		X	X	X			X		X	X		X	I
0515.	SKJORTVEDT		X		X		X		X		X			X		X	X	X	X	I
0516.	HOLT	X	X	X	X					X	X		X	X		X	X	X	X	II
0517.	KLØNTORP		X		X					X	X				X	X		X	X	II

LOKALITETER FOR SJELDNE OG SÅRBARE PLANTEARTER I EIDSBERG
KOMMUNE:

Følgende liste over sjeldne og sårbare plantearter i kommunen er utarbeidet på bakgrunn av rapport fra Fylkesmannens miljøvernnavdeling "sjeldne og sårbare plantearter i Østfold fylke" ved Jan Ingar Iversen.

Aconitum septentrionale - tyrihjelm

1. Under skogløp omkring Monaryggen
O. Stabbetorp ca. 1980.
2. I ravineområdet SV for Mysen, S for Monaryggen
O. Krohn 1985.

Botrychium multifidum - høstmarinøkkel

1. Ved Lundbytjernet i Hærland, anneks til Eidsberg
S.O.F. Omang 20.9. 1895.

Carex aquatilis - nordlandstarr

1. Lysakermoa
A. Haga 1985 Fuglelivet ved Lysakermoa, Eidsberg -
Østfold-Natur nr. 23.

Carex loliacea - nubbestarr

1. Solberg
K. Andreassen 12.6.1949

Eriophorum graciale - småmyrull

1. Tjern vest for Moen
F. Wischemann 27.7. 1981.

Poa remota - storrap

1. Prestegården i oreskog, straks N for kirken
K. Andreassen 27.5. 1945 og 7.7. 1981.

Scirpus hudsonianus - sveltull

1. Tjern vest for Moen
F. Wischmann 27.7. 1981.

Daphne mezereum - tystbast

1. "Vokser vilt ved Svarverud"
A. Haga 1980 Planter- og dyreliv i Trømborgfjella,
Eidsberg.

TILFELDIG OBSERVERTE OG HYPPIG OBSERVERTE FUGLER,
SJELDNE OG VANLIGE RUGFUGLER I HEGGEN OG FRØLAND:

o: Observert tilfeldig
h: Observert hyppig
r: Sjelden/fåtalrig rugefugl
R: Vanlig rugefugl

r Smålom *Gavia stellata*
r Storlom *Gavia arctica*
o Dvergdykker *Tachybaptus ruficollis*
r Toppdykker *Podiceps cristatus*
o Havsaue *Hydrobates pelagicus*
o Storskarv *Phalacrocorax carbo*
o Rørdrum *Botaurus stellaris*
r Hegre *Ardea cinerea*
o Stork *Ciconia ciconia*
o Canadagås *Branta canadensis*
o Grågås *Anser anser*
h Sædgås *Anser fabalis*
o Tundragås *Anser albifrons*
r Knoppsvane *Cygnus olor*
h Sangsvane *Cygnus cygnus*
o Dvergsvane *Cygnus bewickii*
o Gravand *Tadorna tadorna*
R Stokkand *Anas platyrhynchos*
R Krikkand *Anas crecca*
o Snadderand *Anas strepera*
r Brunnakke *Anas penelope*
o Stjertand *Anas acuta*
o Knekkand *Anas querquedula*
r Skjeand *Anas clypeata*
o Taffeland *Aythya ferina*
r Toppand *Aythya fuligula*
o Bergand *Aythya marila*
o Ærtfugl *Somateria mollissima*
o Svartand *Melanitta nigra*
o Sjøorre *Melanitta fusca*
o Havelle *Clangula hyemalis*
r Kvinand *Bucephala clangula*
o Lappflakand *Mergus albellus*
h Siland *Mergus serrator*
h Laksand *Mergus merganser*
r Flskeørn *Pandion haliaetus*
r Vepsevåk *Pernis apivorus*
r Hønehauk *Accipiter gentilis*
r Spurvehauk *Accipiter nisus*
o Fjellvåk *Buteo lagopus*
r Musvåk *Buteo buteo*
o Kongeørn *Aquila chrysaetos*
o Myrhauk *Circus cyaneus*
o Sivhauk *Circus aeruginosus*
o Jaktfalk *Falco rusticolus*
o Vandrefalk *Falco peregrinus*
o Lerkfalk *Falco subbuteo*
o Dvergfalk *Falco columbarius*
r Tårnfalk *Falco tinnunculus*
o Lirype *Lagopus lagopus*
r Jerpe *Tetrastes bonasia*
r Orrfugl *Lyrurus tetrix*
r Storfugl *Tetrao urogallus*
r Rapphøne *Perdix perdix*
o Vaktel *Coturnix coturnix*
r Fasan *Phasianus colchicus*
o Trane *Grus grus*
o Myrrikse *Porzana porzana*
o Åkerrikse *Crex crex*
r Sivhøne *Gallinula chloropus*
R Sothøne *Fulica atra*
o Tjeld *Haematopus ostralegus*
h Sandlo *Charadrius hiaticula*
o Dverglø *Charadrius dubius*
h Hello *Pluvialis apricaria*
o Tundrao *Pluvialis squatarola*
R Vipe *Vanellus vanellus*
o Stelivender *Arenaria interpres*
h Dvergsnipe *Calidris minuta*
h Temmincksnipe *Calidris temminckii*
o Fjæreplytt *Calidris maritima*

Listen som følger er hentet fra Heggen og Frøland, Fellebind for bygdene Askim, Eidsberg og Trøgstad, av Geir Hardeng og Atle Haga.

h Myrsnipe *Calidris alpina*
o Tundrasnipe *Calidris ferruginosa*
o Polarsnipe *Calidris canutus*
o Sandleper *Calidris alba*
h Brushane *Philomachus pugnax*
n Sotsnipe *Tringa erythropus*
r Rødsillk *Tringa totanus*
h Gluttsnipe *Tringa nebularia*
r Skogsnipe *Tringa ochropus*
r Grønnsillk *Tringa glareola*
R Strandsnipe *Tringa hypoleucos*
o Lappspove *Limosa lapponica*
R Storspove *Numenius arquata*
o Småspove *Numenius phaeopus*
R Rugde *Scolopax rusticola*
R Enkeltbekkasin *Gallinago gallinago*
o Dobbeltbekkasin *Gallinago media*
o Kvartbekkasin *Lymnocyptes minimus*
o Svømmesnipe *Phalaropus lobatus*
o Dvergmåke *Larus minutus*
R Hettemåke *Larus ridibundus*
h Slidemåke *Larus fuscus*
h Gråmåke *Larus argentatus*
h Svartbak *Larus marinus*
R Flakemåke *Larus canus*
o Svartterne *Chlidonias niger*
r Makrellterne *Sterna hirundo*
h Rødnebbterne *Sterna paradisaea*
o Dvergterne *Sterna albifrons*
o Lomvi *Uria aaloe*
R Ringdue *Columba palumbus*
r Skogdue *Columba oenas*
R Tyrkerdue *Streptopelia decaocto*
R Bydue (klippedue) *Columba livia*
R Gjøk *Cuculus canorus* s. 13
o Hubro *Bubo bubo*
r Hornugle *Asio otus*
o Jordugle *Asio flammeus*
r Perleugle *Aegolius funereus*
r Spurveugle *Glaucidium passerinum*
r Kattugle *Strix aluco*
o Lappugle *Strix nebulosa*
r Nattraavn *Caprimulgus europaeus*
R Tårnsvale *Apus apus*
o Isfugl *Alcedo atthis*
o Hærtfugl *Upupa epops*
R Vendeheis *Jynx torquilla*
R Grønnspekk *Picus viridis*
o Gråspekk *Picus canus*
r Svartspekk *Dryocopus martius*
R Flaggspett *Dendrocopos major*
o Hvitryggspett *Dendrocopos leucotos*
R Dvergspett *Dendrocopos minor*
r Tretåspett *Picodes tridactylus*
R Sandsvale *Riparia riparia*
R Låvesvale *Hirundo rustica*
R Takasvale *Delichon urbica*
o Fjellerke *Eremophila alpestris*
o Topplerke *Galerida cristata*
o Trelerke *Lullula arborea*
R Lørke *Alauda arvensis*
R Trepiplerke *Anthus trivialis*
r Heipiplerke *Anthus pratensis*
r Såerle *Motacilla flava thunbergi*
r Vintererle *Motacilla cinerea*
R Lørerle *Motacilla alba*
o Tornskate *Lanius collurio*
r Varsler *Lanius excubitor*
R Slør *Sturnus vulgaris*
R Natteskrake *Garrulus glandarius*
R Skjære *Pica pica*

o Nøttekråke *Nucifraga caryocatactes*
R Kale *Corvus monedula*
o Kornkråke *Corvus frugilegus*
R Kråke *Corvus corone*
r Ravn *Corvus corax*
h Sidenavans *Bombycilla garrulus*
r Fassekall *Cinclus cinclus*
R Gjerdeamett *Troglodytes troglodytes*
R Jernspurv *Prunella modularis*
r Sivsanger *Acrocephalus schoenobaenus*
r Pørsanger *Acrocephalus scirpaceus*
R Gulsanger *Hippolais icterina*
R Hagesanger *Sylvia borin*
R Munk *Sylvia atricapilla*
r Tornsanger *Sylvia communis*
r Møller *Sylvia curruca*
R Løvsanger *Phylloscopus trochilus*
o Gransanger *Phylloscopus collybita*
r Beksanger *Phylloscopus sibilatrix*
R Fuglekonge *Regulus regulus*
R Svart-hvit fluesnapper *Ficedula hypoleuca*
R Grå fluesnapper *Muscicapa striata*
R Buskakkvett *Saxicola rubetra*
r Steinkvett *Oenanthe oenanthe*
r Rødtjerl *Phoenicurus phoenicurus*
R Rødstripe *Erithacus rubecula*
o Blåstrupe *Luacina svecica*
o Svartstrupetrost *Turdus ruficollis atropularis*
o Steppebruntrost *Turdus naumanni eunomus*
R Gråtrost *Turdus pilaris*
o Ringtrost *Turdus torquatus*
R Svarttrost *Turdus merula*
R Rødvingetrost *Turdus iliacus*
R Måltrost *Turdus philomelos*
r Duetrost *Turdus viscivorus*
r Stjertmels *Aegithalos caudatus*
r Løvmels *Parus palustris*
R Grånmels *Parus montanus*
R Toppmels *Parus cristatus*
R Svartmels *Parus ater*
R Blåmels *Parus caeruleus*
R Kjøttmels *Parus major*
R Spettmels *Sitta europea*
R Trekryper *Certhia familiaris*
R Gråspurv *Passer domesticus*
R Piffink *Passer montanus*
R Bokfink *Fringilla coelebs*
r Bjerkefink *Fringilla montifringilla*
R Grønnefink *Carduelis chloris*
R Grønnsisk *Carduelis spinus*
o Stilla *Carduelis carduelis*
o Berglisk *Acanthis flavirostris*
R Tornlisk *Acanthis cannabina*
h Gråslisk *Acanthis flammea*
o Rosenfink *Carpodacus erythrinus*
o Kjerneblter *Coccothraustes coccothraustes*
R Grankorsnebb *Loxia curvirostra*
r Furukorsnebb *Loxia pytyopsittacus*
R Dompap *Pyrrhula pyrrhula*
R Gulsurv *Emberiza cineracea*
R Sivspurv *Emberiza schoeniclus*
o Lappspurv *Calcarius lapponicus*
h Snøspurv *Plectrophenax nivalis*

ORDLISTE OVER ORD OG UTRYKK BENYTTET I RAPPORTEN:Delta -

Forgrenet elvemunning som oppstår ved at elven avleirer grus og slam utenfor utløpet.

Flyttblokk -

er store moreneblokker som innlandsisen har ført et kortere eller lengre stykke fra det stedet de ble plukket løs av berget. Blokken ble lagt igjen på bakken under avsmeltingen. Blokker der bergartens karakter kan ledes tilbake til opphavsstedet kalles ledeblokker. De kan fortelle om isbevegelsens retning og transport av morenemateriale.

Forminne -

er kulturminner fra oltid og middelalder. Det vil si før reformasjonen (1537). Fornminner er automatisk fredet etter kulturminnelovens bestemmelse.

Glasifluvialt materiale -

breelvmateriale.

Hvelvbru -

Steinblokkene ligger vertikalt og horisontalt i en bue og et jevnt trykk utøves på brua. Kunsten med å bygge hvelvbruer er svært gammel, helt fra før Kristi fødsel.

Inventering -

vil si å lage en fortegnelse over hva som finnes av noe på et område, en registrering.

Kattisa -

kattis, tette kjeder av pinner satt ned i grunne vassdrag og lune kystfarvann for å fange fisk.

Kjone -

gammel korntørke.

Kongeveg -

er gamle hovedfartsårer mellom større geografiske områder i landet, som hadde milestolper med kongens initialer på og bandt landsdelene sammen.

Kulturminne -

alle materielle spor - faste eller løse - etter menneskelig virksomhet, både synlig og skulte, såvel på land som under vann.

Marin grense -

Det høyeste nivået havet har nådd på et sted.

Meanderdannelse -

sidegraving (erosjon) i elveløp, avhengig av vannhastighet og krumningsradius i yttersiden (øker med økende krumningsradius). En får etterhvert en bredere dal der elver slynger seg i meandre.

Morene -

er opphopning av stein, grus og jord som en isbre har ført med seg og etterlatt ved smelting.

Naturlig hevda beitemark -

er beitearealer som ikke er utsatt for eller i liten grad er påvirket av kunstgjødning. Kvaliteten på markene varierer avhengig av hvor langt suksjesjonen har kommet.

Ravine -

er renneformede forsenkninger som går rett nedover en løsmaterialskråning, kan dannes raskt eller utvikles gjennom lengre tid ved nedvasking og nedrasning av oppbløtt materiale. Under regn og snøsmelting går det gjerne en bekk i bunnen av dalen.

Strandlinje -

er havets eroderende virksomhet på de tilstøtende landmasser gjennom bølgeslag, tidevannsstrømmer og mer stabile havstrømmer, med andre ord skjæringslinjen mellom landmasser og havflaten. Resultatet av erosjonen er et innhakk i landmassene i nivå med havflaten.

Suksesjon -

vegetasjonsendringer som er retningsbestemt. Det vil si at under de eksisterende forhold endrer arts-sammensetningen seg ved at noen arter dør ut og andre kommer til.

